

**ONUNCU KALKINMA PLANI ve
BÖLGESEL GELİŞME ULUSAL STRATEJİSİ
DOĞU MARMARA BÖLGESİ ÇALIŞMASI
- SONUÇ RAPORU -**

Ekim 2012

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ ÖZETİ	3
ÇALIŞMANIN AMACI, KAPSAMI VE YÖNTEMİ.....	4
<i>Çalışma Toplantısı</i>	4
<i>Paydaş Anketi</i>	8
ÇALIŞMADA BELİRLENEN ULUSAL GELİŞİM TEMALARI	10
<i>Ar-Ge ve Yenilikçilik</i>	11
<i>Bilgi Toplumu</i>	13
<i>Girişimcilik</i>	13
<i>Sanayi Politikaları</i>	14
<i>Enerji</i>	15
<i>Kırsal Kalkınma</i>	17
ÇALIŞMADA BELİRLENEN BÖLGESEL GELİŞİM TEMALARI.....	18
<i>Çevre ve Yeşil Büyüme</i>	19
<i>Ar-Ge ve Yenilikçilik</i>	20
<i>Girişimcilik</i>	21
<i>Turizm</i>	21
<i>Tarım</i>	21
<i>Beşeri Kaynaklar, Üniversite ve Mesleki Eğitim</i>	22
BÖLGESEL SEKTÖR/KÜME/ÜRÜN-HİZMET ALANLARI	24
BÖLGESEL İŞBİRLİĞİ ÖNERİLERİ	25
MEKANSAL GELİŞİM ÖNERİLERİ	31
KURUMSAL KAPASİTE ARTIRIMI ÖNERİLERİ	35
EKLER	39

YÖNETİCİ ÖZETİ

Onuncu Kalkınma Planı (OKP) ve Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (BGUS) hazırlıklarının güçlü ve yaygın bir kurumsal ve toplumsal tabana oturtulması konusunda koordinatör kurum olan T.C. Kalkınma Bakanlığı 21 Haziran 2012 tarihli ve 3169 sayılı yazısıyla, Doğu Marmara Kalkınma Ajansı (MARKA)'na ve onun danışma organı olan Kalkınma Kurulu'na önemli rol atfedilmiştir. Bu noktadan çıkılarak, MARKA olarak konuyla ilgili Kalkınma Kurulu üyelerinin katılımı ile yarım günlük bir çalışma toplantısı organize edilmiş ve ajansın resmi internet sayfası üzerinden bir paydaş anketi uygulanmıştır.

27 Eylül 2012 tarihinde düzenlenen çalışma toplantısına 28 kişi katılmıştır. Organizasyon; kamu, özel ve sivil toplum temsilcilerinin aktif katılımı ile 3 masada grup çalışmaları yapılarak gerçekleştirilmiştir. MARKA'nın resmi internet sayfasında 2 hafta süresince yayınlanan paydaş anketine ise Bölge illerinden 65 kişi katılım göstermiştir.

Gerek çalışma toplantısında, gerekse paydaş anketinde bölge paydaşının dile getirdiği ulusal ve bölgesel öncelikler ve stratejiler ile işbirliği, mekansal ve kurumsal gelişimi yorumlar birleştirilerek OKP ve BGUS'a yönelik Doğu Marmara Bölgesi önerileri olarak derlenmiştir.

Çalışmada ulusal düzeyde ar-ge ve yenilikçilik, bilgi toplumu, girişimcilik, sanayi politikaları, enerji ve kırsal kalkınma tematik alanları üzerinde durulurken; bölge paydaş grupları bölgesel düzeyde çevre ve yeşil büyüme, ar-ge ve yenilikçilik, girişimcilik, turizm, tarım ve beşeri kaynaklar, üniversite ve mesleki eğitim tematik alanları üzerinde fikir birliğine varmışlardır. Bu raporda adı geçen her bir tematik alan için öncelik ve stratejiler yer almaktadır.

Çalışmada bölge paydaşının bölgesel işbirlikleri konusunda görüşleri de toplanmıştır. Bölge paydaşı tarafından Doğu Marmara Bölgesi'nin en fazla işbirliği yapması gereken bölgelerin başında İstanbul, Ankara ve Bursa bölgeleri olmuştur. Söz konusu bölgeler ile işbirliği konuları arasında ise en fazla turizm, bilişim, lojistik ve sanayi sektörlerinde ortak faaliyetler yürütülmesi olmuştur.

Katılımcıların yorumlarına başvurulmuş bir diğer konu ise bölgede mekansal gelişme ve mekansal planlama olmuştur. Bu alanda da katılımcılar tarafından sıklıkla dile getirilen öneriler ulaşım altyapısının geliştirilmesi, kırsal kalkınma ve turizm altyapısının güçlendirilmesi, kentsel yaşam standartlarının yükseltilmesi ve afet riskini azaltan planlama yaklaşımının benimsenmesi şeklinde olmuştur.

Bölge paydaşının kalkınma ajanslarının kurumsal gelişimi konusunda fikirleri oldukça geniş bir skalada çeşitlenmektedir. Bu hususta gerek çalışma toplantısında gerekse internet sayfasında yayınlanan paydaş anketi vesilesiyle katılımcıların bildirdikleri görüşler işleminden geçirilmeden rapora yansıtılmıştır.

Çalışma toplantısından ve paydaş anketinden elde edilen sonuçlar katılımcı fikirlerine müdahale mümkün olan en düşük seviyede tutularak Doğu Marmara Bölgesi'nin görüşü olarak tek bir rapor haline getirilmiştir. Hazırlanan rapor 17 Ekim 2012 tarihinde düzenlenen 2012 Yılı onuncu olağan Yönetim Kurulu'na sunulmuş; Yönetim Kurulu üyelerinin de konu hakkında görüşleri dikkate alınmıştır. Ayrıca rapor Kalkınma Kurulu üyelerine elektronik posta ile gönderilmiştir. Bölge paydaşının fikirlerine en az müdahale ile ve kısa bir zamanda hazırlanan bölgesel öneriler raporunun Onuncu Kalkınma Planı ve Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi çalışmalarına katkı sağlayacağını dileriz.

ÇALIŞMANIN AMACI, KAPSAMI VE YÖNTEMİ

Onuncu Kalkınma Planı (OKP) ve Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (BGUS) hazırlıklarının güçlü ve yaygın bir kurumsal ve toplumsal tabana oturtulması konusunda koordinatör kurum olan T.C. Kalkınma Bakanlığı 21 Haziran 2012 tarihli ve 3169 sayılı yazısıyla, Doğu Marmara Kalkınma Ajansı'na ve onun danışma organı olan Kalkınma Kurulu'na önemli rol atfedilmiştir.

Bu doğrultuda, OKP ve BGUS temel gelişme eksenleri ile geleceğe yönelik yerel ve bölgesel gelişme politikalarına ilişkin Bölgemiz düzeyinde öneriler geliştirerek Bölgemiz ve Türkiye'nin kalkınma sürecine katkı sağlamak amacıyla, iki farklı yöntemle başvurulmuştur. Bu yöntemlerden ilki aktif katılımcılık tekniklerinin benimsendiği çalışma toplantısı organizasyonu, diğeri ise pasif katılımcılık tekniğinin benimsendiği paydaş anketidir.

Çalışma Toplantısı

Doğu Marmara Bölgesi paydaşlarının ulusal ve bölgesel kalkınmaya yönelik önerilerinin aktif katılımcılık planlama teknikleri kullanılarak belirlenmesi amacıyla MARKA Kalkınma Kurulu üyeleri arasından toplam 40 kişi davet edilerek bir çalışma toplantısı organize edilmiştir. Katılımcı sayısı sınırlı tutulmuş ve böylece çalışmanın etkinliğinin artırılması amaçlanmıştır. Çalışmaya davet edilecek Kurul üyeleri; Kalkınma Kurulu Başkanı ile beraber Kurul genelinin fikirlerini en iyi yansıtacak şekilde belirlenmiştir.

Toplantı 27 Eylül 2012 tarihinde Kocaeli'de düzenlenmiştir. Çalışma toplantısına 15'i kamu kesiminden, 13'ü sivil toplum örgütünden, 6'sı meslek odalarından ve 6'sı üniversitelerden olmak üzere toplam 40 kişi davet edilmiş; toplantıya toplam 28 kişi iştirak etmiştir (bkz. Ek 1 Katılımcı Listesi). Toplantıda her biri 9'ar kişiden oluşan kamu kesiminden katılımcıların yer aldığı bir kamu masası, özel sektör temsil eden sivil toplum örgütlerinden katılımcıların yer aldığı bir özel sektör masası ve üniversiteler ile diğer sivil toplum örgütlerinden katılımcıların yer aldığı bir akademi masası olmak üzere 3 çalışma masası oluşturulmuştur.

Çalışma toplantısı yarım gün olarak kurgulanmıştır. Katılımcıların; Kalkınma Kurulu üyelikleri gereği birbirini tanıyan kişiler olması nedeniyle Programın başında görüşme ortamı sağlamak amacıyla öğle yemeği verilmiştir. Yemeğin ardından katılımcılar masalarına yerleşmeleri için yönlendirilmiş ve grup çalışmasına geçilmiştir.

Tablo 1. 27 Eylül 2012 Tarihli Çalışma Toplantısı Programı

Başlangıç	Bitiş	Faaliyet
12.30	14.00	Yemek
14.00	14.10	Program Açılış Konuşması
14.10	14.20	Tematik Alan Belirleme Anketi
14.20	16.00	Ulusal Öncelik ve Stratejilerin Belirlenmesi Oturumu
16.00	16.30	Ara
16.30	18.00	Bölgesel Öncelik ve Stratejilerin Belirlenmesi Oturumu
	18.00	Bölgesel Gelişme Anketi, Program Değerlendirme Anketi, Bölge Planı Komitesi'ne Katılım Bildirimi ve Kapanış

Kalkınma Kurulu Başkanı tarafından Program açılışı yapılmış ve Planlama, Programlama ve Koordinasyon Birimi Başkanı vekili tarafından Program amacı ve yöntemi katılımcılara aktarılmıştır. Bu noktadan sonra çalışma; masalarda Ajans uzmanlarının moderatörlüğünde sürdürülmüştür. Çalışmada moderasyon veya organizasyon Ajans çalışanları tarafından yürütülmüş ve herhangi bir alanda bir hizmet alımı tercih edilmemiştir.

Fotoğraf 1. 27 Eylül 2012 Tarihli Çalışma Toplantısında Salondan Görünüm

Her bir masada çalışmanın başlangıcında katılımcıların Kalkınma Planı ve bölgesel stratejilerin belirlenmesi gibi alanlarda içerisinde buldukları benzer çalışmalar sorgulanmıştır. Katılımcıların tamamının Kalkınma Planı'ndan haberdar ve bölgesel gelişme stratejilerinin belirlenmesi hususunda fikir sahibi olduğu görülmüştür. Bununla beraber çalışmada Kalkınma Planları Özel İhtisas Komisyonlarına ve 2010-2013 Doğu Marmara Bölge Planı çalışmalarına aktif olarak katılan kişiler de yer almıştır.

Katılımcıların strateji belirleme tecrübelerinin paylaşımının ardından katılımcılar moderatörler tarafından Çalışma Toplantısında izlenecek olan yöntem ve takip edilecek adımlar hakkında bilgilendirilmiş ve çalışmanın ilk adımı olan "Tematik Alan Belirleme Anketi" uygulanmıştır (bkz. Ek 2). Katılımcılardan tematik alan belirleme anketi ile önceden Kalkınma Bakanlığı tarafından tanımlanan ve ankette listelenen ulusal ve bölgesel düzeyde kalkınmayı tetikleyici tematik alanlar arasından öncelikli olan 3 maddeyi seçmeleri istenmiştir. Böylece her bir masada tartışılacak olan ulusal ve bölgesel tematik alanları masalardaki katılımcılar tarafından belirlenmiştir. Tematik alan belirleme anketi toplam 27 kişiye uygulanmıştır.

Kalkınma Bakanlığı'nın ilgili yazısında kalkınma ajanslarının bölgelerinde en fazla 5'er ulusal ve bölgesel tematik alan belirlenmesini sağlaması yönünde talebi bulunmaktadır. Çalışma toplantısında 3 farklı masa kendi önceliklerine göre tematik alan belirlediği için; her masada 5'er tema seçilmesi durumunda toplamda 15 tematik alanın çalışılması ihtimali öne çıkmıştır. Bazı temaların birden fazla masada çalışılması ihtimali de göz önünde bulundurularak, çalışma toplantısında her bir masada

tematik alan sayısı 3 ile sınırlı tutulmuştur. 3 masanın da tematik alan öncelikleri konsolide edildiğinde; toplamda 6 ulusal ve 6 bölgesel öncelikli tematik alan üzerinde çalışılmıştır.

Tematik alan belirleme anketinde en yüksek oy alan ilk 3 ulusal tematik alan üzerinde tek tek durularak her bir tema için öncelikler ve stratejiler tartışılmıştır. Öncelik ve stratejiler belirlenirken postitler ve yazı tahtası kullanılmıştır. Her bir tema için katılımcıların öncelik ve strateji önerilerini postitlere yazmaları istenmiş; toplanan öneriler katılımcılar ile görüşülerek gruplandırılmış ve böylece her bir temanın altında öncelikler ve önceliklerin altında da stratejiler düzenlenmiştir. Her bir masada ulusal ölçekte belirlenen öncelik ve stratejiler içerikleri değiştirilmeden birleştirilmiş ve internet üzerinden yayınlanan Paydaş Anketinin sonuçları ile birleştirilerek bir bütün haline getirilmiştir.

Fotoğraf 2. 27 Eylül 2012 Tarihli Çalışma Toplantısında Kamu Masasından Görünüm

Ulusal ölçekte tematik alanların, önceliklerin ve stratejilerin aktif katılımcılar tarafından belirlenmesinin ardından bölgesel öncelik ve stratejilerin belirlenmesi oturumuna geçilmiştir. Bölgesel ölçekte üzerinde durulacak temalar çalışma toplantısının başında yapılan Tematik Alan Belirleme Anketi ile tespit edilmiştir. Bölgesel ölçekte de ulusal ölçekte başvurulan teknik uygulanmıştır. Katılımcıların aktif katılımı ile her bir masada 3'er bölgesel tema için öncelikler ve her bir öncelik için de stratejiler tanımlanmıştır. Her bir masada bölgesel ölçekte belirlenen öncelik ve stratejiler içerikleri değiştirilmeden birleştirilmiş ve internet üzerinden yayınlanan Paydaş Anketinin sonuçları ile bir bütün haline getirilmiştir.

Fotoğraf 3. 27 Eylül 2012 Tarihli Çalışma Toplantısında Özel Sektör Masasından Görünüm

Ulusal ve bölgesel ölçekte öncelik ve stratejilerin belirlenmesinin ardından çalışma toplantısının son adımı olarak “Bölgesel Gelişme Anketi” uygulanmıştır (bkz. Ek 3). Bölgesel gelişme anketi ile katılımcıların fikirlerini serbestçe yazmaları beklenmiştir. Anket Doğu Marmara Bölgesi’nin gelişmesi için sektör, işbirliği, mekansal ve kurumsal önceliklerin ifade edilmesinin beklendiği 4 bölümden oluşmaktadır. Toplam 26 kişinin doldurduğu Bölgesel Gelişme anketinden elde edilen sonuçlar da yine sonuç raporunda veri kaynaklarından biri olmuştur.

Fotoğraf 4. 27 Eylül 2012 Tarihli Çalışma Toplantısında Akademi Masasından Görünüm

Bölgesel Gelişme Anketinin ardından katılımcıların Programın içeriği, moderasyon ve fiziki ortam gibi konularda görüşlerini bildirebildikleri Program Değerlendirme Anketi (bkz. Ek 4) uygulanmış ve Program tamamlanmıştır. 21 kişinin katıldığı Program Değerlendirme anketi sonuçlarına göre program içeriğinin konuya uygunluğu ve programın önceden belirlenen içeriğe uygun olarak gerçekleştirilmesi çok iyi, moderatörün konusuna hakim olması, moderasyon yöntemi, program çıktılarının uygulanabilir olduğu hakkında 'iyi' olarak değerlendirilmiştir.

Çalıştayın genel itibariyle beklentileri karşıladığı, dağıtılan dokümanların açıklayıcı ve niteliği konusunda görüş birliği olup iyi olarak değerlendirilmiştir. Yine katılımcılar programın süresi ve katılım sayısı için iyi olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Programın düzenlendiği mekan ve programın düzenlendiği gün uygunluğu iyi olarak değerlendirilmiştir.

Paydaş Anketi

Çalışma toplantısında üzerinde durulan konularda, toplantıya katılmayan Bölge paydaşının da fikirlerinin alınması amacıyla pasif katılımçılık yöntemi olan ankete başvurulmuştur (bkz. Ek 5). MARKA'nın iletişim ağında yer alan tüm bölge paydaşına elektronik posta ve telefon yoluyla ulaşılarak anketin doldurulması hususu bildirilmiştir. Paydaş anketi yaklaşık 2 hafta boyunca ajansın resmi internet sayfasında girişte yer almıştır.

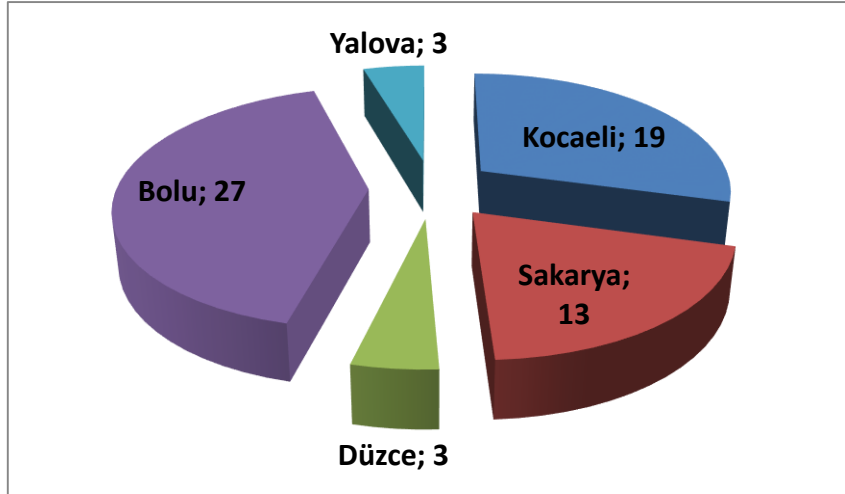

Şekil 1. Paydaş Anketi Ekran Görüntüsü

Paydaş anketinin giriş kısmında isteğe bağlı olarak katılımcı isim bilgisi istenmiş; ardından katılımcının ankete hangi ilden katıldığını seçmesi beklenmiştir. Paydaş anketi toplam 65 kişi tarafından doldurulmuştur. Ankete %42 oranı ile en yüksek katılım Bolu'dan gerçekleşmiştir.

Şekil 2. Paydaş Anketinde Bölge İllerine Göre Katılım Sayıları

ÇALIŞMADA BELİRLENEN ULUSAL GELİŞİM TEMALARI

Ulusal gelişim temaları raporun “yöntem” başlığında detaylı bir şekilde anlatıldığı üzere hem Çalışma Toplantısında masalarda doldurulan “Tematik Alan Belirleme Anketi” yolu ile, hem de Paydaş Anketi ile belirlenmiştir. Öncelik ve stratejiler ise Çalışma Toplantısında aktif katılımıyla belirlenmiştir. Çalışma toplantısında uygulanan tematik alan belirleme anketi ile katılımcılardan ankette listelenen ulusal düzeyde kalkınmayı tetikleyici tematik alanlar arasından öncelikli olan 3’er maddeyi seçmeleri istenmiştir. Öncelik ve stratejiler yalnızca masalarda yüksek oy alan tematik alanlar bazında belirlenmiştir. Toplantıda çalışma masalarında seçilen ulusal temalar aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 2. Çalışma Toplantısında Uygulanan “Tematik Alan Belirleme Anketi” Sonuçları

ULUSAL TEMALAR		TEMANIN ÇALIŞILDIĞI MASALAR
1	Ar-Ge ve Yenilikçilik	Akademi masası, Özel sektör masası
2	Bilgi Toplumu	Akademi masası
3	Girişimcilik	Akademi masası
4	Sanayi Politikaları	Kamu masası, Özel sektör masası
5	Enerji	Kamu masası, Özel sektör masası
6	Kırsal Kalkınma	Kamu masası

Paydaş anketlerinde ise anketin ikinci bölümünde katılımcıların listelenen tematik alanlar arasında ulusal düzeyde öncelikli buldukları 5’er tematik alanı işaretlemeleri beklenmiştir. Tablo 3’de de görüldüğü üzere, ulusal düzeyde Ar-ge ve Yenilikçilik teması katılımcıların %43’ü tarafından öncelikli tema olarak belirlenirken; sırası ile enerji teması, beşeri kaynaklar, üniversiteler ve mesleki eğitim teması, sanayi politikası teması ve turizm teması öncelikli olarak seçilmiştir.

Tablo 3. Paydaş Anketi Tematik Alan Belirleme Sonuçları

Tematik Alan	Ulusal
AR-GE ve Yenilikçilik	28
Enerji	22
Beşeri kaynaklar, üniversiteler, mesleki eğitim	18
Sanayi politikası	17
Turizm	16
Kırsal kalkınma	16
Sosyal politika: kadın, gençlik, yaşlılar, dezavantajlı gruplar, yoksulluk	15
Çevre politikaları ve yeşil büyüme	14
Yönetişim ve sosyal sermaye	13
Girişimcilik	13
Makroekonomi politikaları ve istikrar	12
Bilgi Toplumu	11
Tarım	11
Dış ticaret yapısının dönüşümü ve ihracat	11
Kentsel politika ve doğal afetler	8
Mekânsal yapının etkinleştirilmesi	7
Sağlık	6
Ulaştırma ve lojistik	6
Altyapı	5
İlaveten değerlendirilen tematik alanlar	5

Paydaş anketine katılanların öncelikli olarak değerlendirdiği ulusal ve bölgesel tematik alanların 27 Eylül toplantısında Kalkınma Kurulu üyeleri ile düzenlenen çalışma toplantısında belirlenen tematik alanlar ile birebir örtüştüğü görülmektedir. Çalışma Toplantısında özel sektör, kamu ve akademi masalarında tematik alanlar ulusal ve bölgesel düzeyde ayrı ayrı ele alınarak; her bir tematik alan için öncelikler ve öncelikler bazında da stratejiler belirlenmiştir.

Aşağıda çalışma toplantısında katılımcılar tarafından postitlere yazılarak ifade edilen ve masalarda gruplandırılan öncelik ve strateji listeleri tematik alanlar bazında yer almaktadır. Öncelik ve strateji metinleri katılımcı önerilerine müdahale edilmeden yayınlanmaktadır.

Ar-Ge ve Yenilikçilik

ÖNCELİK 1. Araştırma ve Planlama

- ✓ Ulusal bazda planlama yapılması
- ✓ Yenilenebilir enerji kaynaklarının yaygınlaştırılması için bölgelerin potansiyelleri araştırılmalı
- ✓ Araştırmalar sonucunda Türkiye'nin ulusal ve bölgesel anlamdaki potansiyelleri sonucu öncelikli sektörlerin belirlenmesi
- ✓ Araştırma ve planlama aşamasında bilgi paylaşılması
- ✓ Stratejik sektörlerin belirlenip desteklenmesi
- ✓ Ülkenin mevcut ar-ge ve inovasyon yeteneğinin tespiti ve buna dayalı olarak vizyon ve stratejik plan üretimi

ÖNCELİK 2. Kaynak Artırımı ve Geliştirilmesi

- ✓ Teşviklerin yerinde kullanımının sağlanması
- ✓ Özel sektörün teşvik ve regülasyonlarla ar-ge konusunda motivasyonunun artırılması
- ✓ Özel sektörün ar-ge harcamalarına ve sonuçlarına yönelik teşviklerin artırılması
- ✓ Ar-ge konusunda daha çeşitli fonların açılması ve kaynak ihtiyacı olan kurumların desteklenmesi
- ✓ Teşviklerin net bir şekilde tanımlanması
- ✓ Kamu+Özel sektör ortaklığında ya da kamunun daha fazla ön alarak ar-ge sektörünün sübvansiyonlar ya da direk yatırım ile desteklenmesi
- ✓ Üniversitelere güdümlü, konusu belli projeler verilmesi
- ✓ Nitelikli yabancı işgücüne kapı açılması
- ✓ Katma değeri yüksek üretim için yüksek lisanslı araştırmacı sayısının artırılması
- ✓ (a) Özel sektörün teşviki (b) Ar-ge'ci insan kaynağının artırılması
- ✓ GSMH içerisinde ar-ge ve yenilikçilik harcamalarının Avrupa (OECD) ortalamasına yükseltilmesi
- ✓ Elektronik kamu hizmetleri sunumunda ar-ge ve yenilikçilik
- ✓ Sektörel ar-ge merkezlerinin oluşturulması ve tekrar eden arge çalışmaları nedeniyle kaynak israfının önlenmesi
- ✓ Teknolojik ürünler üretebilmek için arge çalışmaları yapılmalı
- ✓ Laboratuvar ve kalibre merkezlerinin çoğaltılması
- ✓ Teknokent, teknopark laboratuvarlarının artırılması
- ✓ Ulusal arge bütçesi milli arge bütçe ile orantısız bir bütçe ile sabitleştirilmeli ve arge bütçesine yıl içinde kullanımı bağlanmalıdır.
- ✓ Arge teşviklerinin artırılması ve yararlanma koşullarını, koşullarındaki bürokrasi minimuma indirilmeli

- ✓ Yabancı yatırımlara arge tesisleri ile gelme zorunluluğunun getirilmesi (türkiye imalat sahası olarak görülmemeli, arge merkezi olarak da algılanmalı)
- ✓ Enerjide olduğu öncelikli ithalat kalemlerimiz , yakın ve ortak vadeli süreçteki arge alanlarımız belirlenmeli
- ✓ Diğer taraftan dünyada gelişmekte olan alanlara dönük arge ve yenilikçilik çalışmaları teşvik edilmeli
- ✓ Özellikle savunma sanayisinde arge sipariş edilmeli
- ✓ İthalatın önüne geçecek projeleri, nakit olarak teşvik edilmeli(otomobil/savunma/iletişim v.b)

ÖNCELİK 3. Araştırma Kültürünün ve İşbirliğinin Geliştirilmesi

- ✓ Üniversite-sanayi işbirliğinin geliştirilmesi ve ortak projelerin üretilmesi ve işbirliğini sağlayacak arayüzlerin oluşturulması
- ✓ Üniversite ile sanayiler birlikte arge merkezleri kurulmalı
- ✓ Tasarım ve markalaşma konusunda üniversite ve sanayinin teşvik edilmesi
- ✓ Teknolojik alt yapı desteklenmeli yazılım finansmanları üniversite ile birlikte çalışma imkanı oluşturulmalı
- ✓ Kamunun nitelikli öncülüğü
- ✓ Ar-ge ve yenilikçilik desteklerinin koordinasyonunun etkinleştirilmesi
- ✓ Akademik personelin öğretim ve araştırma personeli olarak ayrıştırılması, odaklanmanın sağlanması
- ✓ Yaratıcı bir öğretim müfredatının oluşturulması
- ✓ Ar-ge paydaşlarının (kamu-özel sektör-üniversite) ortak çalışması
- ✓ Tübitak ve Kalkınma Bakanlığı gibi kurumların paydaşları biraraya getirmesi
- ✓ Lisans ve akademik araştırmalar için devlet destekli bursların artırılması ve teşvik edilmesi
- ✓ Araştırma altyapılarının geliştirilmesi
- ✓ Yenilikçilik için bilinç, destek ve işbirliği ortamı oluşturulması
- ✓ Arge ve Yenilikçilik Kültürünün İlkokul Eğitim Seviyesinde Teşvik Edilmesi
- ✓ Üniversitelerimizin yüksek/doktora v.b çalışmaları piyasa ihtiyaçları doğrultusunda belirlenmelidir
- ✓ Arge geleceğimiz, argesiz bir işletme düşünmek mümkün değil ancak argede çalıştıracağınız elemanı nerde bulacaksınız? Bulursanız nasıl muhafaza edeceksiniz? Merdiven altını ne yapacaksınız?
- ✓ Tersine beyin göçü sağlanmalı
- ✓ Yurtdışına doktora ya da araştırma amaçlı gönderilenlerin sayısının artırılması

ÖNCELİK 4. Küresel Takip ve Paylaşım

- ✓ Önceliklerin mesleki sektörler tarafından belirlenmesi ve öncelikli teknoloji transferi
- ✓ Finansal krizde teknoloji/know-how birikimi olan firmaların sahipliğinin alınması
- ✓ Çeşitlilik ortamının sağlanması
- ✓ Teknoloji transferinin kamu tarafından çeşitli şekillerde desteklenmesi

Bilgi Toplumu

ÖNCELİK 1. Bilişim Altyapısının Geliştirilmesi

- ✓ Bilgi güvenliği
- ✓ Bilgi kirliliğinin önlenmesi
- ✓ Bilişim teknolojileri ve iletişimin geliştirilmesi
- ✓ Ülkedeki (ya da bölgedeki) bilişim altyapısının iyileştirilmesi
- ✓ Bilgi teknolojilerinin nüfus yoğunluğu az bölgelerde de geliştirilmesi

ÖNCELİK 2. Bilişim Kültürünün ve İşbirliğinin Yaygınlaştırılması

- ✓ Bireyin öne çıkarılması
- ✓ Devletin özel sektörü IT sektöründe zorlaması (örneğin; internet sayfası) ¹
- ✓ Kurumlararası işbirliğinin ve bilgi paylaşımının artırılması için konferansların artırılması
- ✓ Hukuki e-altyapı
- ✓ Dezavantajlı grupların bilişimi kullanmasının desteklenmesi
- ✓ E-birey, e-devlet uygulamalarının yaygınlaştırılması
- ✓ Ulusal konferansların çıktılarının ilgili kurumlar ile paylaşılması

ÖNCELİK 3. Bilgi Toplumuna Uygun Eğitim-Öğretim Sistemlerinin Geliştirilmesi

- ✓ Ülkenin öğretim seviyesinin yükseltilmesi
- ✓ Bilgisayar okur-yazarlığının artırılması
- ✓ Bilişimin ilköğretim (ilkokul) seviyesine indirilmesi
- ✓ Eğitim sisteminin evrensel sistemlere uyarlanması
- ✓ Bilgi kaynaklarının açık olması, kolay/ucuz ulaşılır olması
- ✓ Sorgulayıcı ve yorumlayıcı eğitim-öğretim yöntem ve içeriklerinin uygulanması

Girişimcilik

ÖNCELİK 1. Girişimcilik Kültürünün Geliştirilmesi

- ✓ Rol modellerin görünür kılınması
- ✓ Eğitim sisteminde girişimciliğe öncelik tanınması
- ✓ Mentorluk (koçluk) ağları
- ✓ Devletin genç girişimcileri desteklemesi
- ✓ Yaratıcılığı, «neden olmasın» sorusunu sormayı destekleyen eğitim-öğretim sistemleri
- ✓ Girişimcilik derslerinin ortaöğretim ve yüksek öğretimde yaygınlaştırılması
- ✓ Girişimciliği artırmak için sosyo-kültürel faktörler üzerinde durulmalıdır
- ✓ Girişimcilik bilincinin artırılması

ÖNCELİK 2. Girişimcilik Teşvik ve Destek Sisteminin İyileştirilmesi

- ✓ Kurum ve kişilerin desteklenmesine yönelik teşviklerin artırılması
- ✓ Ekonomik altyapının girişimciliği artıracak şekilde iyileştirilmesi

¹ Burada katılımcı tarafından kamunun bilişim sektöründe müşteri konumunda yer alması ve böylece sektörün gelişiminde tetikleyici görevi üstlenmesi ifade edilmiştir.

- ✓ Girişimcilik danışmanlığı ve desteklerinin artırılması
- ✓ Girişimcilik teşvikleri tek elden düzenlenmelidir.
- ✓ Girişim desteği sağlayan kurumların etkin koordinasyonu
- ✓ Risk sermayesi yasal altyapısının düzenlenmesi

ÖNCELİK 3. Girişimciliğin Önündeki Engellerin Azaltılması

- ✓ Bürokratik zorlukların azaltılması
- ✓ Girişimcilik bürokrasisi azaltılmalıdır.

Sanayi Politikaları

ÖNCELİK 1. Sanayide Çevre Politikaları ve Yeşil Büyüme

- ✓ Sanayide yeşil büyüme konusunda AR-GE çalışmalarının yapılması
- ✓ Mevzuata yönelik kısıtlamaların devlet tarafından desteklenmesi
- ✓ Bölgesel öncelikli sektör ve kümelerin belirlenmesi, desteklenmesi
- ✓ Sanayide yenilenebilir enerji kullanımı
- ✓ Kentsel Yaşam Alanlarından Sanayinin Ayırıştırılması
- ✓ Sanayi politikasında çevre olgusunun daha ön plana çıkartılması ve sürdürülebilir kalkınma için sanayi yapılarının uygun yapılması zorunluluğu getirilmesi
- ✓ Sanayi atıklarının geri dönüşümü doğaya zarar vermeden sağlanmalı

ÖNCELİK 2. Sanayide AR-GE ve Yenilikçiliğin Geliştirilmesi

- ✓ Üniversite ve sanayi işbirliğinin geliştirilmesi
- ✓ KOBİ'lerin ara yüz olarak SİAD ve STK'ları kullanması
- ✓ AR-GE personelinin ve akademisyenlerin çalışmalarının ödüllendirilerek teşvik edilmesi
- ✓ İthalat ikamesinin artırılmasına yönelik bilgi paylaşımı ve teşviklerin paylaşımı
- ✓ Sanayide AR-GE yenilikçiliğe ait merkezi özel yerel bütçe ve teşviklerin artırılması, tl % dilimlerinin kesinleştirilmesi
- ✓ Teknoloji transferi ve teknoloji alt yapısını geliştirilmesi - enerji sürdürülebilirliği üretilmesi
- ✓ Marka ürünler üretilmesi, katma değer in ülke içinde kalkınması

ÖNCELİK3. Sanayide Girişimcilik ve Teşvikler

- ✓ Girişimcilik desteklerinin kullanılmasının kolaylaştırılması
- ✓ Girişimcilik desteklerine ayrılan bütçenin artırılması (Destekleyen kurumlara bütçeden pay aktarılması)
- ✓ Girişimcilik tanımlarının genişletilmesi (Mevcut iş sahibinin yeni, farklı sektöre girmesi olarak değerlendirilmesi)
- ✓ Melek girişimciliğin ve ortaklarının desteklenmesi
- ✓ Stajyer girişimci (Girişimcilik sürecinin kademelendirilmesi)
- ✓ Mevcut girişimcilik politikalarının uygulanması sonucu etki değerlendirme çalışması yapılması ve girişimci tespiti metodlarının farklılaştırılması, çeşitlendirilmesi
- ✓ Kore modeli (Devlet işbirliği)

ÖNCELİK 4. Sektörel Önceliklere / Küme Sektörlere Yönelim - İnsan Kaynağı Yönetimi

- ✓ Desteklerin KÜME (İhtisaslaşma) üzerine verilmesi
- ✓ Küme Konusunda (Özellikle kamu kurumları) eğitimlerin verilmesi
- ✓ Kümeleme Çalışmalarının Yaygınlaştırılması İçin Teşviklerin Arttırılması
- ✓ Gelişmişlik endekslerin daha spesifik, düzeyli yapılması
- ✓ Sanayide akıllı-ihhtisaslaşma politikaları ile stratejileri gerçekleştirmek
- ✓ Nitelikli iş gücü politikası ve teknik eğitimin önceliklendirilmesi
- ✓ Akıllı teşvik sisteminin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması. Teşviği cazip hale getirilmeli
- ✓ Sanayide Bölgemizin İllere Göre Sektörel Önceliklerin Belirlenmesi ve Tüm Sanayi Politikaları, Eğitim Arge Politikaları Bu Sektörel Önceliklere Göre Belirlenmesi Teşvikler Buna Göre Olmalı
- ✓ Öncelikli Sektörler Belirlenmeli
- ✓ Sanayi Kümelerinin Envarterlerinin Çıkarılması, Bölgesel Sanayi İşbirliğinin Teşvik Edilmesi
- ✓ Bölgesel Sanayi Projelerinin Geliştirilmesinde Projelerinin Borsaya Kote Olacak Şekilde, Denetlenebilir Performans Ölçümüne Dayalı Yöntemlerin Var Olabileceği Sistemlerin Üzerinde Kurulması ve Ölçek Ekonomisinde Rekabet Girişimlerin Teşvik Edilmesi

ÖNCELİK 5. İhracata Yönelik Sanayi Politikaları

- ✓ Mal akışı güvenliğinin sürekliliğini sağlayacak uluslararası iş birlikleri ve bunların sürekliliğinin ve güvenliğini sağlamak.
- ✓ Uluslararası ikili anlaşmalarla yurt dışı yatırımlarının devlet güvencesi altına alınması
- ✓ Alacak sigortasının desteklenmesi (Yurt dışı)

ÖNCELİK 6. Planlı Sanayi Alanlarının Düzenlenmesi, Altyapı Eksiklerinin Giderilmesi

- ✓ Sanayi alanları ile ulaşım bağlantılarının güçlendirilmesi
- ✓ Entegre tesislerin kurulumunu sağlanması, desteklenmesi
- ✓ Sanayi parsellerinin arttırılması
- ✓ Sanayideki altyapı eksikleri ve organize sanayi bölgelerinin arttırılması
- ✓ Yeni organize sanayi bölgeleri geliştirilmeli daha çok sektörel organize sanayi bölgeleri korunmalı
- ✓ OSB dışındaki sanayilerin, OSB alanlarına geçişlerinin teşvik edilmesi
- ✓ Sanayi politikaları bölgede tehsis edilecek her türlü altyapı-üstyapı ulaşım projeleri için deprensellik öncelikli ve ana özellik olarak dikkate alınmalı
- ✓ OSB doluluk miktarı sağlanmalı 2 yıl yatırım yapmayanların tahsisi iptal edilmeli

Enerji

ÖNCELİK 1. Alternatif Enerji, Enerji Çeşitliliğinin Artırılması ve Geliştirilmesi

- ✓ Nükleer enerjiye geçiş ve nükleer enerji yatırımının desteklenmesi
- ✓ Kömür kaynaklarını verimli ve maksimum şekilde enerjiye dönüştürülmesi
- ✓ Hidroelektrik santrallerinin çoğaltılması
- ✓ Sanayinin gelişimini dikkate alarak biran önce nükleer enerjiye yatırım yapılmalı
- ✓ Yeşil enerji teşvikleri
- ✓ Petrol ve fosil yakıtlarına alternatif
- ✓ Rüzgar enerjisi il kendi enerjisini üretip devletin sırtındaki yükü hafifletmelidir
- ✓ Kömür arama ve çıkarma teknolojilerinin iyileştirilmesi

- ✓ Enerji piyasalarının geliştirilmesi
- ✓ Alternatif enerji üretimi mevzuatında engelleyici ve zorlayıcı hususların minimize edilmesi
- ✓ Temiz çevreci yenilenebilir enerji kaynaklarının, uluslararası eğilimlerde dikkate alınarak belirlenmesi
- ✓ Yenilenebilir enerjide uluslararası standartların uygulanması ve ar-ge'nin desteklenmesi
- ✓ Alternatif enerji yelpazesinin genişletilmesi (atık termal sularını değerlendirilmesi, güneş enerjisi, rüzgar enerjisi jeotermal enerji, biogaz, sanayi atıkları kojenerasyonun sanayide kullanılması)
- ✓ Alternatif enerji kaynaklarının entegrasyonu (güneş enerjisi, rüzgar enerjisi vb.)
- ✓ Alternatif enerji teknolojisinin üretilmesi, geliştirilmesi ve teşvik edilmesi
- ✓ Alternatif enerji kullanan yapı sektörünün desteklenmesi
- ✓ Almanya'daki Türk nükleer enerji birliği ile tecrübe paylaşımı

ÖNCELİK 2. Enerji Verimliliği/Tasarrufu, Enerjide Dışa Bağımlılığın Azaltılması ve Ülke Kaynaklarının Değerlendirilmesi

- ✓ Enerjiyi verimli kullanma
- ✓ Enerji tasarrufu savunan projelerin desteklenmesi (öncelik enerjiyi daha verimli kullanabilmek)
- ✓ Enerji iletim hatlarının kalitesini artırılarak kaçak ve kayıpların ab standartlarının altına çekilmesi
- ✓ Enerji kayıp kaçak ve eski teknolojilerin yenilenmesi, teşvik edilmesi
- ✓ Enerji tüketimini en aza indirmek için kullanılan elektrik motoru, enerji harcayan cihazlarda tasarruflu cihazlara vergi indirim sağlanması
- ✓ Mantolama, izolasyon ve akıllı bina sisteminin teşviği (özellikle kamu binaları öncelikli model yapıların olması) yapı - konutlarda güneş panelleri vb. Kullanılması
- ✓ Enerji fiyat endeksinin tüketime göre kat sayılandırılması
- ✓ Yatırımda ar-ge'nin yaygınlaştırılması portatif yapı)
- ✓ Yatırımcıların da teşvik edildiği yatırım ve Arge firmalarının desteklenmesi

ÖNCELİK 3. Ulusal Enerji Politikalarının Üretilmesi ve Buna Yönelik Ekonomik ve Akademik Altyapının Geliştirilmesi

- ✓ Belirlenen Kaynaklar Doğrultusunda Ulusal Eylem Planlarının Hazırlanması, Tematik Üniversiteler Akademik Yapıların Oluşturulması

ÖNCELİK 4. Enerjide Sürdürülebilirlik ve Güvenlik

- ✓ Uluslararası anlaşmalarda bizim sağladığımız stratejik ürünlerin, bu anlaşmalar kapsamına dahil edilmesi
- ✓ Enerji özelleştirmelerinde tekelleştirme olmamalı, rekabet piyasasına uygun izinler, uygulamaların kullanılması

Kırsal Kalkınma

ÖNCELİK 1. Kırsal Turizm

- ✓ Yerel değerlerin ticarileştirilmesi ve markalaştırılması, bu konularda kırsal nüfusun girişimcilik kapasitesini artıracak politika ve faaliyetler
- ✓ Alternatif turizm çeşitliliği (Ekoturizm AGRO turizmi)
- ✓ Kırsal kalkınma mevcut teşviklerin sürdürülebilirliği ve yerel teşviklerin ve desteklerin artırılması
- ✓ Alternatif turizm çeşitleri mevzuatının düzenlenmesi

ÖNCELİK 2. Alt Yapı ve İmar (Kırsal alanlarda)

- ✓ Kırsal kalkınmadaki sektörel alt yapının güçlendirilmesi
- ✓ Kırsal alanlarda planlama (İmar altyapı vb.) yapılması, mevcutların iyileştirilmesi
- ✓ Kırsal alanda atık yönetiminin (Çevreci yapıda) şekillendirilmesi, geliştirilmesi

ÖNCELİK 3. Sosyal Bütünleşme ve Örgütlenme

- ✓ Köy muhtarlarını yetkilerinin geliştirilmesi
- ✓ Köy kanununun revizesi
- ✓ Köylerde örgütlü yapıların desteklenmesi (Tarım, ticari, kültürel kalkınma)

ÇALIŞMADA BELİRLENEN BÖLGESEL GELİŞİM TEMALARI

Bölgesel gelişim temaları raporun “yöntem” başlığında detaylı bir şekilde anlatıldığı üzere hem Çalışma Toplantısında masalarda doldurulan “Tematik Alan Belirleme Anketi” yolu ile, hem de Paydaş Anketi ile belirlenmiştir. Yüksek oy alan her bir tema için öncelik ve stratejiler ise Çalışma Toplantısında aktif katılımçılıkla belirlenmiştir. Çalışma toplantısında uygulanan tematik alan belirleme anketi ile katılımçılardan ankette listelenen bölgesel düzeyde kalkınmayı tetikleyici tematik alanlar arasından öncelikli olan 3’er maddeyi seçmeleri istenmiştir. Toplantıda çalışma masalarında seçilen bölgesel temalar aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 4. Çalışma Toplantısında Uygulanan “Tematik Alan Belirleme Anketi” Sonuçları

BÖLGESEL TEMALAR		TEMANIN ÇALIŞILDIĞI MASALAR
1	Çevre ve Yeşil Büyüme	Akademi masası, Kamu masası
2	Ar-Ge ve Yenilikçilik	Akademi masası
3	Girişimcilik	Akademi masası
4	Turizm	Kamu masası
5	Tarım	Kamu masası
6	Beşeri Kaynaklar, Üniversite ve Mesleki Eğitim	Özel sektör masası

Paydaş ankerinde ise anketin ikinci bölümünde katılımçılardan listelenen tematik alanlar arasında bölgesel düzeyde öncelikli buldukları 5 tematik alanı işaretlemeleri beklenmiştir. Tablo 5’de de görüldüğü üzere, bölgesel düzeyde turizm teması en öncelikli tematik alan olarak belirlenmiş, turizm; arge ve yenilikçilik teması, girişimcilik teması, beşeri kaynaklar, üniversiteler ve mesleki eğitim teması ile tarım teması takip etmiştir.

Tablo 5. Paydaş Anketi Tematik Alan Belirleme Sonuçları

Tematik Alan	Bölgesel
Turizm	27
AR-GE ve Yenilikçilik	26
Girişimcilik	19
Beşeri kaynaklar, üniversiteler, mesleki eğitim	18
Tarım	16
Sanayi politikası	14
Çevre politikaları ve yeşil büyüme	14
Enerji	12
Sosyal politika: kadın, gençlik, yaşlılar, dezavantajlı gruplar, yoksulluk	10
Mekânsal yapının etkinleştirilmesi	10
Kentsel politika ve doğal afetler	10
Kırsal kalkınma	9
Yönetişim ve sosyal sermaye	8
Dış ticaret yapısının dönüşümü ve ihracat	8
Sağlık	7
Bilgi Toplumu	7
Ulaştırma ve lojistik	7
Makroekonomi politikaları ve istikrar	6
Altyapı	4
İlaveten değerlendirilen tematik alanlar	3

Paydaş anketine katılanların öncelikli olarak değerlendirdiği ulusal ve bölgesel tematik alanların 27 Eylül toplantısında Kalkınma Kurulu üyeleri ile düzenlenen çalışma toplantısında belirlenen tematik alanlar ile birebir örtüştüğü görülmektedir. Çalışma Toplantısında özel sektör, kamu ve akademi masalarında tematik alanlar ulusal ve bölgesel düzeyde ayrı ayrı ele alınarak; her bir tematik alan için öncelikler ve öncelikler bazında da stratejiler belirlenmiştir.

Aşağıda çalışma toplantısında katılımcılar tarafından postitlere yazılarak ifade edilen ve masalarda gruplandırılan öncelik ve strateji listeleri tematik alanlar bazında yer almaktadır. Öncelik ve strateji metinleri katılımcı önerilerine müdahale edilmeden yayınlanmaktadır.

Çevre ve Yeşil Büyüme

ÖNCELİK 1. Kaynakların Korunması Ve Kaynak İsrafının Azaltılması

- ✓ Kültürel mirasımızın tanıtımı (Nikomedya sarayı vb.)
- ✓ Biyo-çeşitliliğin korunması
- ✓ Çevreye yönelik ar-ge yatırımlarının yapılması
- ✓ Bölgeye özgü (endemik) yeşil örtünün korunması ve çoğaltılması
- ✓ Doğal yapısı bozulmamış illerde bilgi/hizmet sektörünün teşvik edilmesi
- ✓ Su havzalarının korunması
- ✓ Tarihi ve kültürel varlıkların korunması
- ✓ Sit alanları ve tarihi eserlerin envanter ve koruma çalışmaları yapılması
- ✓ Kaynak israfının azaltılması ve doğru/gelecekçi kullanımı

ÖNCELİK 2. Çevre Bilincinin/Duyarlılığın Artırılması

- ✓ Çevre anlatılmalı. Daha çok getirileri anlatılmalı (deniz özellikle)
- ✓ Merkezi ve yerel yöneticilerin çevre duyarlılığının artırılması
- ✓ Bölge halkında çevre duyarlılığının artırılması
- ✓ Doğa dostu üretim ve tüketim alışkanlıklarının geliştirilmesi
- ✓ Yenilenebilir enerji kaynaklarının artırılması ve teşvik edilmesi

ÖNCELİK 3. Çevreci Kent Yaşamının Desteklenmesi

- ✓ Politik önyargılardan arınıp, kentsel dönüşüm bir an önce hayata geçirilmeli
- ✓ Bölge kent kimliklerinin belirlenmesi ve yatırımların kent kimlikleri göz önünde bulundurularak planlanması
- ✓ Kentsel yapılaşmada yeşil alan payı artırılmalıdır
- ✓ “Yavaş şehir” uygulamasının desteklenmesi

ÖNCELİK 4. Kirlilik Kaynaklarının Azaltılması

- ✓ Yalova gibi sanayileşmemiş illerin sanayileşmesi yerine alternatif sektörlerle odaklanması
- ✓ Bölge şehirlerine yönelik «Özel Sanayileşme Programı» uygulanmalıdır.
- ✓ Bölgenin bazı illerinde modern tarımın desteklenmesi
- ✓ Çevreyi kirlileme vergisi konulmalıdır.
- ✓ Katma değeri düşük kirliletiçi sanayi işletmelerinin yönlendirilmesi
- ✓ Sanayileşme sürecinde coğrafi yapı dikkate alınmalıdır

- ✓ Sanayi sektörünün çevre duyarlılığının artırılması

ÖNCELİK 5. Çevre Mevzuatının Ve Denetimlerin Etkinleştirilmesi

- ✓ Sanayileşmede çevre mevzuatı istisnasız uygulanmalıdır
- ✓ Çevrenin yapılacak yatırımlara uygunluğunun kamu otoriteleri tarafından değerlendirilmesi
- ✓ Endüstrinin çevreye verdiği olumsuzlukların giderilmesi için zorlanması

ÖNCELİK 6. Çevreci Teşviklerin Artırılması

- ✓ Bölgede hizmetler ve bilişim sektörüne desteklere (MARKA) öncelik verilmesi
- ✓ İllere özel teşvik programlarında çevre özellikle vurgulanmalıdır.
- ✓ Enerji verimliliği gibi çevre/doğa hassasiyeti yüksek alanlarda teşviklerin artırılması

ÖNCELİK 7. Afetle Yaşam Kültürünün Benimsenmesi

- ✓ Afet bilinci, ilkyardım derslerinin zorunlu ders olarak verilmesi
- ✓ Toplum temelli bütünleşik bir afet yönetimi belirlemek
- ✓ Afetlerle birlikte yaşam kültürünün geliştirilmesi
- ✓ Akarsuların ve derelerin rejiminin, yataklarının kontrolü
- ✓ Doğal afetlerde zarar görülebilirliği azaltmak

Ar-Ge ve Yenilikçilik

ÖNCELİK 1. Araştırma ve Planlama

- ✓ Sanayi sektör envanterinin 5 il için yapılması ve yayınlanması
- ✓ İllerin sanayi envanterinin zayıf ve güçlü yönlerinin belirlenmesi
- ✓ Bölgede ar-ge çalışmalarının çevre politikaları bünyesinde planlanması

ÖNCELİK 2. Kaynak Artırımı ve Geliştirilmesi

- ✓ Bölgede araştırma enstitüleri, özel amaçlı üniversiteler ve laboratuvarlar kurulması
- ✓ Silikon vadisinin Kocaeli’de konumlandırılması
- ✓ Kirlilik yaratmayan yüksek katma değerli ürün üreten sanayilerin teşvik edilmesi

ÖNCELİK 3. Araştırma Kültürünün ve İşbirliğinin Geliştirilmesi

- ✓ Araştırma ve geliştirme çalışmaları toplum temelli yapılmalı
- ✓ 5 ilde güdümlü temalı yarışma programları düzenlenebilir
- ✓ Deprem afetinden korunma amaçlı ar-ge çalışmaları
- ✓ Yeni fikirlerin desteklenmesi amaçlı yarışmalar
- ✓ Doğu marmara hinterlandını destekleyen fuar alanı / expo center kurulmasının desteklenmesi
- ✓ Doğu marmara sanayisinde markalaşmanın sağlanması
- ✓ Doğu marmara sanayi markasının oluşturulması, geliştirilmesi

ÖNCELİK 4. Küresel Takip ve Paylaşım

- ✓ Ar-ge ya da teknoloji firmalarına bölgede teşvik verilmesi

Girişimcilik

ÖNCELİK 1. Girişimcilik Kültürünün Geliştirilmesi

- ✓ MARKA desteğiyle bölgede (Yalova uygun olabilir) girişimcilik zirveleri/kampları organizasyonu
- ✓ İl bazlı girişimcilik yönlendirmesi yapılması
- ✓ Kültür ve sanat girişimleri ön plana çıkarılmalı
- ✓ Turizm ve bilişim alanları desteklenip teşvik edilmeli
- ✓ Girişimcilik performansının artırılması için girişimcilik eğitimlerinin artırılması
- ✓ Bölge üniversitelerinde teknokentler etkinleştirilerek girişimciliğin desteklenmesi

ÖNCELİK 2. Girişimcilik Teşvik Ve Destek Sisteminin İyileştirilmesi

- ✓ Mevcut işadamlarının katma değeri yüksek sektörlerle ilgili danışmanlık sunulması ve yönlendirilmesi
- ✓ Bölgesel girişimciliğin teşviki için yeni fonların açılması
- ✓ Planlamada gayri-safi hasılanın yüksek olduğu bölgelere öncelikli ve ilave teşvik verilmesi
- ✓ Uluslararası işbirliğinin artırılması

ÖNCELİK 3. Girişimciliğin Önündeki Engellerin Azaltılması

- ✓ Görsel ya da basılı materyal kullanılarak girişimcilik kaynaklarının daha ulaşılabilir hale getirilmesi.

Turizm

ÖNCELİK 1. Bölgemiz Öncelikli Turizm Alternatiflerinin Geliştirilmesi (Ekoturizm, rafting, yayla, termal, doğa, congre, deniz, spor turizm çeşitleri ve bunlara yönelik yatırım) ve Yatırım yapıldıktan Sonra Kullanımda Süreklilik

- ✓ Düzce- Beyköy - Samandere Şelalesi, S. Yayla - Abant koridoru ulaşımı alt yapısının geliştirilmesi
- ✓ Bölgemiz illeri turizm çeşitleri haritalarının çıkarılması, master planın oluşturulması
- ✓ Girişimcilikte alternatif turizmin öncelikli alan olarak değerlendirilmesi

ÖNCELİK 2. İmaj ve Tanıtım

- ✓ Bölgenin sanayi imajının değiştirilmesi, Doğu Marmara'nın imajda hedef belirlemesi (Tarım, turizm ve üniversite)
- ✓ Yüksek standartlarda turizm tesislerinin kurulumunun sağlanması
- ✓ Jeotermal turizmin Doğu Marmara'ya özgü avantajının tanıtılması
- ✓ D-100 (E-5)'in bölgemizde yarattığı görüntü, gürültü ve tabela kirliliğinin önlenmesi

Tarım

ÖNCELİK 1. Tarımın Desteklenmesi

- ✓ Bölgede olan destek uygulamalarının sürekliliği
- ✓ Sanayi yoğun alanlarda tarımın güçlendirilmesi
- ✓ Gıda ihtisas OSB'nin (KGİOSB) ihtiyaç duyduğu arza yönelik tarım ürünlerinin desteklenmesi

- ✓ Tarımda makineleşmenin optimal olarak sağlanması

ÖNCELİK 2. Katma Değeri Yüksek Olan Ürünlerin Üretilmesi

- ✓ Organik tarımın yaygınlaştırılması
- ✓ Bölge yerel yönetimlerinin tarıma yönelik desteklerinin sağlanması ve artırılması
- ✓ Tarımda katma değeri yüksek olan ürünlerin yetiştirilmesi (toprak uygunluğu göz önüne alınarak)
- ✓ Süs bitkiciliğinin desteklenmesi

Beşeri Kaynaklar, Üniversite ve Mesleki Eğitim

ÖNCELİK 1. Mesleki Eğitimde Okullaşma Oranlarının Düzenlenmesi/ Müfredatın Yenilenmesi

- ✓ Mesleki eğitim ve genel olan eğitim oranları gelişmiş ülkelerdeki oranlara paralel hale getirilmelidir.
- ✓ Mesleki eğitim güncel teknolojilere paralel olarak ders müfredatı belirlenmelidir.
- ✓ Mesleki eğitim kalitesi arttırılmalı ara eleman niteliği geliştirilmeli
- ✓ Mesleki eğitim veren kurumların geliştirilmesi desteklenmesi ve gençlerin eğitime yönlendirilmesi

ÖNCELİK 2. Eğitimde Girişimciliğin Desteklenmesi

- ✓ Lise ve üniversitelerimizde "girişimcilik" ana ders alanı oluşturulmalı

ÖNCELİK 3. Yüksek Eğitim Bölgesel İhtiyaçlara Göre Şekillendirilmesi

- ✓ Bölgede (TR42) üniversitelerimizin bölgesel ihtiyaçlara dönük ortak programlar oluşturulmalı koordinatör " rektör " modeli oluşturulabilir.
- ✓ Ülkede öncelikli sektörler belirlenip, o doğrultuda eğitim bölümleri oluşturulmalı
- ✓ Meslek liselerinin bölgesel ihtiyaçları göz önünde bulundurarak bölümler açılmalı
- ✓ Bölgelerin iktisadi önceliklerini gözeterek ihtisas arge merkezleri ve bölgesel ihtiyaçlara göre, beşeri kaynakların geliştirilmesi

ÖNCELİK 4. Meslek Okulları Sanayi İşbirliğinin Sağlanması

- ✓ Meslek okullarını daha çok sanayinin içine koymalıyız

ÖNCELİK 5. Eğitimde İhtisaslaşmanın Sağlanması

- ✓ Üniversitelerde ana branşlar olmalı, genel olmamalı (örneğin hukuk 5 veya 6 yıl olmalı ama mezun olan ceza hukuku medeni hukuk vs gibi ihtisaslaşmış olarak mezun olmalı)
- ✓ Bilişim vadisi için her kademedede nitelikli işgücü sağlanmalı
- ✓ Okut öğret anlayışından ziyade, Uygulat ve Onura Et anlayışına geçilebilir (almanyada 5 yaşındaki çocukların oynama zevk ve alışkanlıklarına göre mesleki yönlendirime yapılıyor o model değerlendirilmeli ve uygulanmalı)

ÖNCELİK 6. Meslek Okullarının Sayısı/Niteliği Arttırılmalı, Eğitimler Uygulanmaya Yönelik Olmalı ve İş Ahlakı Anlayışı Benimsetilmeli

- ✓ Eğitimlerde iş terbiyesi, işe ve iş yerine bağlılık işlenmeli
- ✓ Meslek liseleri özendirilmeli ve yeni teknolojilere göre eğitim verilmeli
- ✓ Eğitime göre konusunda uygulama yapmadan mezun edilmemesi
- ✓ Üniversitelerde tasarım ve üretim bölümleri arttırılmalı / eğitim verilmeli
- ✓ Meslek yüksek okullarının sayısı ve niteliği arttırılmalı
- ✓ Akademik ünvanlar yalnızca tez makale yazarak değil bizzat üretim yaparak veya arge yaparak alınmalı

ÖNCELİK 7. Bölgelerin Öncelikli Sektörlerine Göre Üniversiteler, Teknoloji Merkezleri, Arge Merkezleri İhtisaslarına Göre Koşullandırılmalı

- ✓ Ulusal üretim ve geliştirme alanları belirlenmeli
- ✓ Bölgemizdeki üniversitelerin mütevelli heyet danışma kurullarında osb'lerden veya sanayicilerden temsilcilerin bulunması
- ✓ Ulusal ihtisas bölgelerininin tespit edilmesi, bölgelerin öncelikli sektörlerine göre üniversiteler, arge merkezlerinin ihtisaslarına göre koşullandırılması

BÖLGESEL SEKTÖR/KÜME/ÜRÜN-HİZMET ALANLARI

Doğu Marmara Bölgesi'nin rekabet gücünün artırılmasında, istihdamın büyümesinde, gelirin adil paylaşılmasında, çevrenin korunmasında ve daha çevreci bir ekonominin geliştirilmesinde etkili olacağını öngördükleri 5 sektör, küme, ürün/hizmet veya ürün/hizmet grubunu belirlenmesine yönelik olarak Çalışma Toplantısında Bölgesel Gelişme Anketi'nde ve internette yayınlanan Paydaş Anketi'nde birer bölüm oluşturulmuştur.

Bölgesel Gelişme anketinin ilgili bölümünde, katılımcılara sunulan seçenekler arasında en fazla seçilen madde 16 oy ile bilişim olmuştur. Bilişim sektörünü takiben sırasıyla turizm, ulaşım, süs bitkiciliği, afet tedbir hizmetleri ve ulaşım araçları ve yan sanayi sektörü seçilmiştir (bkz. Tablo 6).

Paydaş anketinin ilgili bölümünde de, katılımcıların bölgede ekonominin gelişmesinde etkili olacağını öngördükleri 5 sektör, küme, ürün/hizmet veya ürün/hizmet grubunu belirlemeleri beklenmiştir. Katılımcılara sunulan seçenekler arasında en fazla seçilen madde 33 oy ile turizm olmuştur. Turizmi takiben sırasıyla bilişim, enerji, tarım, gıda sanayi ve kanatlı et sektörü ile çevre seçilmiştir.

Tablo 6. Anketlerde Sektör/Küme/Ürün-Hizmet Belirleme Sonuçları

Sektör/Küme/Ürün-Hizmet Grubu	Bölgesel Gelişme Anketi	Paydaş Anketi
1. Bilişim	16	30
2. Ulaşım Araçları ve Yan Sanayi	8	15
3. Kimya ve Petro-kimya Sanayi	7	7
4. Makine Sanayi	5	18
5. Gıda Sanayi ve Kanatlı Et Sektörü	6	19
6. Orman Ürünleri Sanayi	3	15
7. Süs Bitkiciliği	8	10
8. Diğer Sanayi Sektörleri/Kümeler	0	3
9. Ulaşım	10	6
10. Turizm	13	33
11. Tarım	6	20
12. Kırsal kalkınma	6	14
13. Enerji	3	23
14. Afet Tedbir Hizmetleri	8	6
15. Ulaşım ve Altyapı	4	10
16. Lojistik Sektörü	4	11
17. Çevre	7	19
18. Sağlık	7	12
19. İlaveten değerlendirilen tematik alanlar	3	4

BÖLGESEL İŞBİRLİĞİ ÖNERİLERİ

İki farklı arenada katılımcıların bölgesel işbirliği önerileri toplanmıştır. Bu alanlardan ilki Çalışma toplantısında uygulanan Bölgesel Gelişme Anketidir, diğeri ise ajans resmi internet sayfasında yayınlanan Paydaş Anketidir.

Bölgesel Gelişme Anketinin bölgesel işbirliği bölümünde katılımcıların Türkiye'nin ve Doğu Marmara Bölgesi'nin gelişmesi açısından diğer bölgelerle hangi alanlarda, ne tip işbirlikleri geliştirilebileceği hakkında önerileri sorulmuştur. Bu bölümde elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda listelenmektedir.

Tablo 7. Bölgesel Gelişme Anketinde Diğer Bölgelerle İşbirliği Konuları

Bölge	Alan	İşbirliği Kapsamı
Karadeniz	Turizm	Doğal Turizm
Zonguldak/Bartın	Orman Ürünleri	Ticaret
Hatay / Gaziantep	Makine – Ekipman	Ortak Satış/ Pazarlama
İstanbul	Ticaret, İhracat ve Fuarçılık	Ortak Tanıtım ve Pazarlama
İstanbul-Bursa	Turizm	Ortak turizm paketleri
Bursa	Eğitim	Bölge Kalkınma ve Doğru Planlamaların Yapılması Sağlanabilir
Bursa	Otomotiv	Ortak kullanım için ortak yatırım
Bursa/ İstanbul	Ulaşım/Lojistik	Ortak Yatırım Geliştirme
TR82 Kastamonu Bölgesi	Orman ürünleri sanayi	Yüksek katma değerli ürünlerin geliştirilmesi ve üretilmesi
TR90 Giresun Bölgesi	Tarım	Fındıktan katma değeri yüksek ürünlerin geliştirilmesi
Yalova Bölgesi	Turizm sektörü	Ortak yatırım
TR10	Liman ve Lojistik	Ortak Limanlar ve Lojistik Merkezleri Oluşturulmalı
TR90	Liman ve Lojistik	Ortak Limanlar ve Lojistik Merkezleri Oluşturulmalı
TR81	Liman ve Lojistik	Ortak Limanlar ve Lojistik Merkezleri Oluşturulmalı
Eskişehir	Makine Sanayi	Ar-Ge ve ÜRGE Çalışmaları
Sakarya	Otomotiv	Ortak Ar-Ge Çalışmaları
Sakarya	Makine sektörü	Ortak üretim / Yenilikçi proje desteği
Bursa	Otomotiv yansanayi	Ortak yatırım
Bursa	Kültür ve Turizm	Tanıtım
İstanbul	Afet Tedbir Hizmetleri	Kapasite Geliştirme
İstanbul	Kongre ve Spor Turizmi	
İstanbul	Makine (metal işleme)	Ortak yatırım
İstanbul	Sanayi Desantralizasyonu	Uygun Altyapı Alanlarında nitelikli iş gücü ve altyapı oluşturulması
Çukurova Bölgesi	Tarım ürün işleme	Ortak yatırım
Düzce	Turizm	Tanıtım
Mersin/ Antalya	Teknolojik Tarım	Seracılık
Çankırı	Makine Sektörü	Ortak üretim ve İşbirliği
Kocaeli	Sanayi	Sanayinin ortaya çıkardığı kar ve zarar unsurlarının belirlenmesi
TR81	Kültür ve Turizm	Tanıtım
TR10	Spor	İşbirliği

Bölge	Alan	İşbirliği Kapsamı
TR31	Lojistik	Bilgi Paylaşım İşbirliği
İzmir / Antalya	Organik Tarım	Tecrübe Paylaşımı/ Sertifikalı Üretim
Gelişmiş Ülkeler	Teknoloji Transferleri	
İstanbul	Bilişim	Silikon vadisi vb.
İstanbul	Ar-ge merkezleri	Proje alınması
İstanbul	Ulaşım ve altyapı	Köprü, otoyol, hızlı tren vb.
İstanbul	Ulaşım-lojistik	
Bilecik	Tarım, ulaşım-lojistik	
İstanbul-Bursa	Turizm	Ortak turizm paketleri
TR10	Bilişim teknolojileri	
İstanbul	Sağlık	
Bursa	Çevre	
Antalya	Turizm (sağlık ve fuar)	
İstanbul Bölgesi	Turizm sektörü	Haftasonu destinasyonu olarak bölgenin geliştirilmesi
Ankara Bölgesi	Turizm sektörü	Haftasonu destinasyonu olarak bölgenin geliştirilmesi
TR82 Kastamonu Bölgesi	Orman ürünleri sanayi	Yüksek katma değerli ürünlerin geliştirilmesi ve üretilmesi
TR90 Giresun Bölgesi	Tarım	Fındıktan katma değeri yüksek ürünlerin geliştirilmesi
Yalova Bölgesi	Turizm sektörü	Ortak yatırım
TR10	Eğitim	Ortak eğitim programları
TR90	Tarım	Fındık ticareti ve sanayisi
TR81	Turizm	Ortak turizm havzaları oluşturulabilir
İstanbul	Eğitim sektörü	Yeni öğretim kampüslerinin, özel üniversite ve enstitülerin kurulması
İstanbul-Bursa	Lojistik	Coğrafya itibarıyla daha etkin bir lojistik organizasyonu

Paydaş anketinin bölgesel işbirliği bölümünde katılımcıların işbirliği önerileri ise aşağıdaki tabloda listelenmektedir.

Tablo 8. Paydaş Anketinde Diğer Bölgelerle İşbirliği Konuları

Bölge	Alan	İşbirliği Kapsamı
İstanbul	Bilişim	Sanayide otomasyon
İstanbul	Bilişim	Sanayide otomasyon
Ankara	Ar-Ge	Tasarım, yeni ürün geliştirme
İstanbul	Afet Acil Durum Planlama	Afet anında ortak kullanım altyapılarının geliştirilmesi
Sivas	Metalurji	Ortak üretim işbirliği
Düzce Bölgesi	Mobilya	Ortak üretim
Düzce Bölgesi	Araç Tamiri	Ortak işçilik
İstanbul Bölgesi	Hazır Giyim	Ortak satış
Bursa	Otomotiv	Ortak üretim
Ankara	Bilişim	Üretim
İstanbul	Lojistik	Lojistik sektörünün entegrasyonu
Bursa	Lojistik	Lojistik sektörünün entegrasyonu

Bölge	Alan	İşbirliği Kapsamı
İstanbul	Üniversite Eğitimi	Kocaelinin bilisinin yanında bir üniversiteler şehrine de dönüştürülmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.
Barcelona	Turizm	Birlikte çalışma ve projelendirme
Ankara,İstanbul	Vakıf Üniversitesi	Örneklerin incelenmesi
Barcelona	Mekansal Gelişme	Birlikte çalışma ve projelendirme
Ankara,İstanbul	Eğitim	Her ilimize vakıf üniversitelerinin kurulması ve üniversitelerin her bir fakültesinin ilçelere dağıtılmasının sağlanmasının nasıl gerçekleştirilebileceğinin örnek olarak incelenmesi
Bodrum,Nevşehir,Pa mukklae	Turizm	Turistik alt yapının nasıl oluşturulduğunun araştırılması ve gerekirse ortak bir platform oluşturulması
Bolu Bölgesi	Spor	Kapasite geliştirme
Ege	Sağlık Turizmi	Karşılıklı tanıtım ve yurtdışı pazarlama
Ege	Alternatif Enerji	Kapasite geliştirme
Trakya	Tarım	Süt ve süt ürünlerinin üretimi özendirilerek süt hayvancılığı
Yalova	Süs Bitkileri	Süs bitkilerinde ortak bilgi paylaşımı ile ağaç üretimine ilave olarak çiçekçilikte geçiş yapılabilir
Trakya	Amblaj	Karton kutu
Ankara,İstanbul	Eğitim	Her ilimize vakıf üniversitelerinin kurulması ve üniversitelerin her bir fakültesinin ilçelere dağıtılmasının sağlanmasının nasıl gerçekleştirilebileceğinin örnek olarak incelenmesi
Prag,Amsterdam	Mekansal Planlama	Şehir planlaması açısından örnek olarak bu gibi şehirlerin incelenmesi
Bodrum, Nevşehir, Pamukklae	Turizm	Turistik alt yapının nasıl oluşturulduğunun araştırılması ve gerekirse ortak bir platform oluşturulması
İzmir	Turizm	Model alma
İstanbul	Geri Dönüşüm Ve Çevre Teknolojileri	İstanbul'un elektronik ve sanayi atıklarının geri dönüşümü bölgemizde gerçekleştirilebilir.
İstanbul	Makine Sanayi	İstanbul'daki makine sanayi firmaları özellikle kocaeli sakarya illerinde yatırıma teşvik edilmeli
İstanbul	Gıda Sanayi	İstanbul'un gıda özellikle süt ve et ürünleri ihtiyacı bölgemizde yapılacak gıda sanayi yatırımları teşvik edilerek karşılanabilir. Bu konuda istanbul'da önemli bir eksiklik ve yüksek fiyatlar değerlendirilebilir.
İstanbul Bölgesi	Turizm	
Antalya	Turizm	Yurt dışı trstler kış turizmi için bilgi ve broşur
Bolu	Gıda Hizmetleri	Ortak yatırım, karşılıklı tanıtım
Antalya	Süs Bitkiciliği	Kapasite geliştirme
Muğla	Turizm	Karşılıklı birlikte tanıtım ortak yatırım kapasite geliştirme
Ankara-İstanbul Bölgesi	Turizm Sektörü	Karşılıklı-Birlikte tanıtım
İstanbul Bölgesi	Sanayi Ve Tekstil	Ortak yatırım-Kapasite geliştirme

Bölge	Alan	İşbirliği Kapsamı
	Sektörü	
Konya Ve Ege Bölgesi	Tarım Sektörü	Ortak projeler üretme
Antalya	Seracılık	Ortak üretim işbirliği
İzmir - Balçova	Turizm	Termal turizm modelleme
İstanbul	Büyükbaş Hayvancılık	Kırmızı et - deri sektörü pazarlama işbirliği
Doğu Anadolu	Tarım	Tarımsal gelişim bilgisi
Doğu Karadeniz	Doğa Turizmi	Ortak Turizm alanlarına Yatırım
İç Anadolu	Sanayi	Tarım yapılamayan alanlara sanayinin kaydırılması
Marmara Bölgesi	Lojistik	Proje Geliştirilmesi, örneğin sevk edilen ürünlerin yıllık araç sayısı belirlenmesi, aynı şekilde lojistik şirketinin karşıdan yük alma programı çerçevesinde verimlilik maliyetlerin düşürülmesi
Marmara Bölgesi	Ar-Ge İnovasyon	Ambalaj kullanan süt ve süt ürünleri işleyen kuruluşlar ile planlayarak en uygun ambalajın üretilmesi, aynı ürünün daha az gramaj hammadde ile daha iyi kalıp ile daha hızlı üretilmesi sayesinde, maliyetlerin tasarruf edilmesi, Temel gıdanın daha ucuz daha kaliteli ambalajlar ile temin edilmesinin sağlanması çalışması.Yeni ambalajın taşınma-rafta dizim - üretim ve stoklanma dahil tüm kriterlerin bilinir olması proje bazlı pazarlama üretim faaliyeti artan verimliliğin istihdama sağlayacağı katkının gözlemlenmesi.
Tüm Ülkemiz	Kobilerin Halka Arz Edilme Borsa İle İlişkiler	Kobilerin yatırımcı ile buluşması, Proje bazlı verimli işlere yönelebilmesi. Kobilerin bir araya gelebilmesi veya ortak çalışmaların başarılması güçbirliği sayesinde kullanılacak en son teknolojik imkanların oluşturulması. Maliyet-verimlilik sayesinde ulusal bölgesel birçok kuruluşun oluşmasının sağlanması. Böylece Dünya da daha çok rekabet edebilen sanayi kuruluşların oluşmasının temin edilmesi. Şirketlerin bu güç birliği ile şeffaflaşması bu sayede verimli olmanın da katkısı ile 3 kuşaklara aktarımın kolaylaşması. Profesyonel çalışma ve işbirliğine yatkın ekip ve birlikteliğe inanmış yönetim kadrolarının yetişmesi önemli bir konudur. Bu sayede uzmanlaşma sağlanması verimlilik bunların rekabete ve istihdama katkısının oluşumunun takip edilmesi.
Bursa Bölgesi	Tarım	Organik tarım ortak üretimi
İstanbul Bölgesi	Bilişim	Teknoparklarda yazılım üretimi
Afyon Bölgesi	Sağlık Turizmi	Ortak pazarlama
Bursa	Mobilya	
Kocaeli	Makine	
Bursa	Otomotiv	
Afyon	Termal	Tesisleşme, tanıtım tecrübelerinin değerlendirilmesi
Gümüşhane Kelkit	Organik Hayvancılık	Kapasite oluşturma
İstanbul	Lojistik	Ortak yatırım, kapasite oluşturma

Bölge	Alan	İşbirliği Kapsamı
Bolu	Doga Turizmi	Mutesebbisle İsbirlığı
Sakarya	Tarım	Organik ürünler
Bolu Bölgesi	Tarımsal İyileştirme	Seracılık teşviki ile
Bolu Bölgesi	Alternatif Enerji	Rüzgar gülleri kurulumu
Van Bölgesi	Hayvancılık	Besi hayvancılık desteklenmesi ile
Bursa	Otomotiv	Yan sanayi
Bursa	Gıda	Pazarlama
İstanbul	Turizm	Konaklama
Ege Bölgesi	Tarım Hayvancılık Gıda Enerji	İş birliği, ortak yatırım
Orta Anadolu Bölgesi	Tarım Hayvancılık	İş birliği ortak yatırım
Akdeniz Bölgesi	Enerji	İş birliği ortak yatırım
İstanbul-Bursa-Gaziantep-Denizli	Sanayi Sektörü(Makina-Otomotiv-Tekstil)	Ortak yatırım - kapasite geliştirme
Bilecik-Balıkesir-Eskişehir Bölgesi	Beyaz Et Sektörü	Kapasite geliştirme
Doğu Karadeniz Bölgesi-Bursa Bölgesi- Kayseri Bölgesi-Ankara Ve Afyon Bölgesi	Doğa, Kış Turizmi Ve Termal Turizm	İşbirliği ile kapasite geliştirme ortak yatırım
İstanbul	Sağlık	Sağlık turizmi konusunda yatırım
İstanbul	Bilişim	Bilişim Sektörüyle ilgili sermaye, teknoloji insan kaynakları transferi
Ankara	Makine Ve Otomasyon	Ortak yatırımlar.
Ege Bölgesi	Yenilenebilir Enerji Sektörü	Bilgi paylaşımı ve ortak üretim
Akdeniz Bölgesi	Turizm	Yeni alanlarda yatırım işbirliği
Avrupa Ülkeleri	Kentleşme Ve Şehircilik	Bilgi paylaşımı ve şehircilik yapısının araştırılması
İstanbul	Tersaneler Bölgesi	Güç birliği
İstanbul	Turizm	Yatçılığa destek
Ankara	Lojistik	Kapasite arttırımı
İstanbul	Termal Turizm	Pazarlama
İstanbul	İç Turizm(Yayla)	Pazarlama
İstanbul	Doğal Mantarcılık	Üretim
Antalya	Turizm	
Sakarya	Tarım	
Finlandiya	Orman Ürünleri Sanayii	Teknoloji transferi ve enerji ormancılığı
Hollanda	Tarım Ve Hayvancılık	Genetik üretim İşbirliği
İran	Tarım Ve Hayvancılık	Doğal Gen kaynak Koruması
Bursa Bölgesi	Otomotiv	Yardımcı sanayi
Batı Karadeniz	Turizm	İşbirliği
Eskişehir	Dayanıklı Tüketim	Yardımcı sanayi
Akdeniz Bölgesi	Süs Bitkileri	Ortak yatırım.bilgi alışverişi kapasite geliştirme.birlikte tanıtım
İstanbul-Bursa	Taşıt Araçları Yan Sanayi	Ortak yatırım .birlikte tanıtım.destekleme veya tamamlama yatırımlarında paslaşma
Kocaeli Bursa	Turizm	Ortak yatırım birlikte tanıtım

Bölge	Alan	İşbirliği Kapsamı
İstanbul		
Kocaeli	Gıda Sanayii	Ortak üretim ve tanıtım işbirliği
Bolu	Çevre Ve Turizm	Ortak yatırım
Düzce	Çevre Ve Turizm	Ortak yatırım
Sakarya	Turizm	Ortak tanıtım
İstanbul	Turizm	
Sakarya	Tarım	
Türkiye	Sağlık	

MEKANSAL GELİŞİM ÖNERİLERİ

Bölgesel Gelişme Anketinin mekansal gelişme ve mekansal planlama bölümünde katılımcıların Bölgenin kalkınmasını hızlandıracak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarının azaltılmasına katkıda bulunacak mekansal gelişme ve mekansal planlama (bölge kimliğini etkileyecek büyük ölçekli mekansal yatırımlar ve kararlar gibi) konularındaki önerilerini belirtmeleri istenmiştir. Bu konuda ankete doldurulan öneriler aşağıda listelenmiştir.

- ✓ Ortak yaşam alanları oluşturulması,
- ✓ Toplu taşıma araçları özellikle hafif metro'nun her bölgede hayata geçirilmesi,
- ✓ İstanbul-Anadolu yakası metro hatlarının Gebze ve Marmarayla bağlantı kurulması,
- ✓ Kalkınma ajansının bölgesinde bulunan illere ait göreceli üstünlükleri olan sektörlerin netleştirilmeli, Ar-Ge ve Teknoloji merkezi üstünlükleri buna göre belirlenmeli,
- ✓ Sakarya konumu itibari ile kongre ve doğal turizm bölgesi ilan edilmeli,
- ✓ Kongre turizminin gelişmesi için uluslararası kalitede kongre merkezlerinin oluşturulması,
- ✓ Kocaeli'nin Kuzey Marmara otoyol ve körfez geçişi ile bir lojistik merkez olacağına inanılmaktadır, bu doğrultuda gerçekleştirilecek gelişmeleri desteklemek ve düzenlemek adına ilimizde lojistik bir üs kurulmalıdır,
- ✓ Expo Merkezleri kurulmalı,
- ✓ 2023 vizyonu çerçevesinde bölgede artacak sanayileşme faaliyetleri ,oluşacak göçler v.b şartlar için "sosyal politikalar" öngörüler oluşturulmalı , sosyal dönüşüm ve geçişler yeni problemlere kapı açmamalı,
- ✓ Kocaeli limanlarının birleştirilmesi ve ihtisaslaştırılması,
- ✓ Sınırlı sayıda ıslah OSB'nin bölgemizde kurulması
- ✓ Bolu'da küçük sanayi sitesinin taşınması planı şehir için iyi bir sonuç doğuracaktır,
- ✓ Otomotiv sektörünün Sakarya'ya yönlendirilmesi,
- ✓ Sakarya'nın lojistik bir üs haline getirilmesi,
- ✓ Deprem riski altında birçok binamız var, kentsel dönüşüm başlatılmalı,
- ✓ TR42 Bölgesindeki mevcut sanayi türleri ve OSB'ler taranarak türdeş yatırımların kümelenmesi sağlanmalı,
- ✓ Yabancı yatırımcı teşviklendirilmeli,
- ✓ Marmarayı rahatlatmak için sanayinin bölgeden Anadolu'ya kaydırılması,
- ✓ Kırsal kalkınmada tarıma ağırlık verilmeli,
- ✓ Bölgesel çevre planının hazırlanması
- ✓ Bölge için kalkınmaya yönelik master planı hazırlanarak, görevlerin belirlenmesi,
- ✓ Körfez liman yapılıncası planlaması ve yönetimi öncelikli çözümlenmeli ve lojistik yapı bu özne üzerinden İç Anadolu ve Batı Karadenizi Etki sahası altına alacak şekilde yapılandırılmalı,
- ✓ Tek bir sektörün üzerinde gelişme gösterileceğine, diğer sektörlerinde gelişme ve verimli hale getirilmesi için yeterli destek sağlanmalı. Her bölge için alternatif gelişim sektörleri yaratılmalı,
- ✓ Sektörel kümelerin oluşturulması, sanayi ve onu oluşturan yan sanayi (ürün, hammadde) ilişkisinin düzenlenmesi,

✓ Afetlerde zarar riski az olan bölgelerde, yüksek katlı ve yeşil alanı bol yerleşim alanları yaratılabilir. Düz ova, göl çevreleri ve nehir kenarları gibi korunmaya ve konut-dışı, sanayi-dışı kullanıma ayrılmaya müsait alanların peyzaj ve rekreasyon planlamalarının yapılması sağlanabilir. Tarım toprakları mutlaka korunmalıdır.

✓ Yalova ilinde uzun vadede hem Ortadoğu, hem Avrupa'ya hitap edecek şekilde yaşlı bakım merkezlerinin yerleşebileceği ve destek hizmetlerinin yer alacağı bir coğrafyanın belirlenerek etkin bir proje oluşturulması

Paydaş anketinin mekansal gelişme ve mekansal planlama bölümünde katılımcıların önerileri aşağıda listelenmiştir.

✓ Bölgede diğerlerine kıyasla gelişmişlik düzeyi en yüksek il kocaeldir. Bölgede tek bir cazibe merkezi yaratılmasındansa diğer illeri de belli konularda geliştirerek cazibe odaklarının artırılması yararlı olacaktır. Bu nedenle mekansal planlamada öncelik yalova, düzce ve bolu'ya verilmeli, geliştirilecek yapılarda deprem güvenliği maksimize edilmelidir.

✓ Turizme ayrılacak alanların korunması

✓ Mobilya sektörünün gelişmesi. Rekabet sağlanarak,vatandaşa yararlı olmak.

✓ Kentsel dönüşüm projeleri yapılabilir. Çevre ve şehircilik bakanlığı ve belediyelerin öncülüğünde yapılacak olan imar düzenlemeleri ile uluslararası ortaklıkları da teşvik ederek büyük çaplı kentsel dönüşüm projeleri gerçekleştirilebilir. 2. Ortak üniversite kampusleri. Dünyada benzer örnekleri var. Bir kaç üniversite bir araya gelerek ortak bir üniversite kampusunu ortak olarak kullanıyorlar. Orta doğu, balkanlar ve kuzey ülkelerine de hitap edecek; uluslararası üniversitelerin de diploma verebileceği multinasyonel bir üniversite kampusu projesi yok kanunundaki degisiklikle birlikte hayata gecirilebilir.

✓ Bölgemizin orta kısmı denilebilecek sakarya-hendek arasına dünyanın en büyük olimpiyat eğlence parkı kurulabilir ve bunun tanıtımı dünya çapında yapılabilir, bunun için her ilimize özel tanıtım ofisleri,oteller açılabilir ve bunun için özel rehberler yetiştirme ofisleri kurulabilir,her ilimizden istihdam sağlanabilir

✓ Her ilimize özel olarak turizm rehberi yetiştirme ofislerinin kurulması ve dünya çapında tanıtım organizasyonları düzenlenmesi,festivallere dünyaca ünlü isimlerin davet edilmesi,yerel halkı turizm konusunda eğitecek eğitim ofislerinin kurulması

✓ Spor sektörünün kalkınma ajansları ve kosgeb olarak ele dahi alınmadığını görüyorum. Spora ve genç girişimcilere verilecek önemle bolu bölgesinin bu sektörde daha iyi bir konuma geleceğini düşünüyorum.

✓ Sanayi kuruluşlarının büyük yatırımları için teşvik kapsamının artırılması

✓ Kırsal turizm konusunda gelişim sağlanabilir

✓ Öncelikle bu gelişimi gerçekleştirebilecek kanallardan birtanesinin turizm olduğu kanaatindeyim, bunun için birkaç önerim var,örneğin;il bazında düzenlenen festivallerin etkin bir şekilde tanıtılması ve 2010-2013 doğu marmara bölge planında gayet başarılı bir şekilde analiz edilmiş olan bölgesel turizm olanaklarının çeşitlendirilmesi gerekmekte olduğu kanaatindeyim, örneğin istanbulda yaşayan bir insanın düzenlenen organizasyonların birçoğundan haberdar olmadığı kanaatindeyim,bölgemize gelen üniversite öğrencilerinin eğlenme mekanlarının yetersiz olduğu konusundaki talepleri net bir şekilde dillendirilmekte, bunun için her ilimize özel eğlence merkezleri yapılabilir, alış-veriş merkezleri konseptine benzer eğlence merkezleri dizayn edilebilir, bu merkezler her kesimden insanın ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde olmadılır, örneğin danimarkada bulunan logopark gibi. Bu merkezler hem yerli ve yabancı turisti etkileyebileceği gibi yerel halkında cazibe merkezi haline dönüşecektir. Seka

- ✓ Eğitime yönelik yatırımlar yapılmalı.
- ✓ İşletmeler gebze organize sanayi bölgesi örneğinde olduğu gibi sanayi organize sanayi bölgelerine yönlendirilmeli organize sanayi bölgeleri artırılmalı, şehir merkezinde üretim teşvik edilmemeli, organize sanayiler teşvik edilmelidir.
- ✓ Büyük inşaat firmalar sadece 65 yaş ve üstü için satışa sunulabilecek konforlu sağlık ve sosyal ihtiyaçları karşılayacak evler yapıp bolunun yeşil alanlarına gelebilir. böylece adını huzur evi olmadığı ancak kendi yaşlıları ile sosyal ihtiyaçlarını karşılayabildiği ve çocuklarını da ağırlayabileceği konutları olur
- ✓ Planlı ve her sektörün fikirleriyle iyi fizibile edilmiş yatırımlar olmalı. Bu anlamda mesleki eğitim veren kurumların eğitim alanları sektörle bütünleşmeli. Mezun olunan ile çalışan bölüm çok alakasız oluyor.
- ✓ Bolu ili bazında bakıldığında, ilin güney bölgesinin turizm alanı, kuzey bölgesinin konut yerleşimi, doğu bölgesinin kent merkezi ve iş-ticaret alanları olarak planlanması.
- ✓ Özellikle kobi kuruluşlarının şirketlerinin durumu, iyileştirmeleri hakkında düşünceler, kurumsallığın sağlanması ile ilgili bilgi almalarını sağlama önemlidir diye düşünüyorum. Bu bilgi ise deneyimli yöneticiler tarafından aktarılabilir. Sizlerden teşvik almaya hak kazanmış olan şirket yöneticileri de bu görevi üstlenebilirler. Öte yandan üniversitelerin ilgili bölümlerinde okuyan öğrencilerin de aynı bilgileri almaları pratik ile deneyimin buluşması bakımından önemli görüyorum. Üniversitelerin hazırladıkları projelerin de sanayi ile buluşması kobiler ile buluşmasını önemsiyorum. Bu alanda bölgelerde seferberlik başlatılabilir diye kalben inanıyorum.
- ✓ Havalanı-turistik bölge (abant-yedigöller-gölcük-kartalkaya vb.gibi)ve ilçelerle karayolu ulaşımı yatırımı
- ✓ Sakarya ilinin coğrafi konumu itibariyle;bölge içi gelişmişlik farklarının azaltılmasına katkı da sağlayacak "nakliye ve taşımacılık amaçlı hava alanı, raylı sistem, liman ve kara taşıtları için kısa mesafe bağlantı yollarıyla lojistik bölgesinin gerçekleştirilmesi aynı zamanda bölgenin gelişmesine de katkı sağlayacaktır. Bunun yanısıra bölgenin sanayi ile henüz bozulmamış yapısını da büyük şehirlerin gıda bankası olarak kullanılabilir şekilde geliştirilmesi önemli bir kaynak olarak değerlendirilmelidir.
- ✓ Turizm konusunda yatırımlar desteklenmelidir tesvik konusunda sıkıntı çekmekteyiz
- ✓ Doğu marmaranın güzel coğrafyasının korunması lazım. En büyük zenginliğimiz doğamız. Tavuk kümesleri ve kümes artıkları havayı suyu her yeri kirletiyor. Kümesliliğin güneydoğuya taşınması lazım. Bolunun yeni istihdam kapısı turizm olmalı
- ✓ Bölgenin kalkınmadaki önceliği ve bu bölgeleri cazibe merkezleri haline getirmekle yatırımcıları bölgeye çekmek ve bölge kalkınmasına bir kuvvet oluşturmak gerektiği kanısındayım.
- ✓ Yayla ve doğa turizmi için çalışmalar yapılması. Tanıtım programlarına devam edilmesi
- ✓ Tarım hayvancılık gıda üzerine kırsal kalkınma adına köy kalkınma projemiz var bunu uygulama için finansal çalışmalarımız var
- ✓ Üst ölçek fiziki planların gerekliliği, buna paralel alk ölçek planların hazırlanması, hava su toprak atıklar elektromanyetik kirlilik gürültü alanlarında düzenli olarak güncellenebilen çevre envanterlerinin gerekliliği, bölgede araştırma mekanizmasının kurulması (deprem-çevre-yeraltı kaynakları-turizm geliştirmesi-tarihi doku vb.), her alandaki yapılaşmada tarım ve orman alanlarının korunması sağlam zemin seçimine önem ve ağırlık verilmesi, mekansal gelişme ve mekansal planlamada eğitime önem verilmesi(uygulamalı ve yaygın eğitim)
- ✓ Bolu ilinde büyük ölçekli sağlık turizmi yatırımları. 2. Bilgisayar, elektronik, makine otomasyonu ve bilişim sektörlerine yönelik yüksek katma değerli yatırımlar. 3. Spor tesisi yatırımları.

- ✓ Yatırımcının önünün açılması; yeni teknolojik ekipmanların takibi bu ekipmanların türkiye'de üretilmesi için ar-ge bölümlerine destek verilmesi, yeni yatırımlar için direk makina alım desteği verilmesi
- ✓ Bölgenin turizm alanında büyük eksiği bulunmaktadır. İyi bir tanıtım ve çeşitli desteklerle bu açık kapatılacaktır. Aynı şekilde orman ürünlerinin çeşitlendirilmesi ve doğru kararlarla ekonomiye katkıda bulunması sağlanmalıdır.
- ✓ Doğa / yayla turizmi için kayak, golf, doğal spor alanlarının; rehabilite edilmiş ve konaklamaya uygun hale getirilmiş köylerle birleştirilerek pazarlanması için yapılan mekansal planlama ve yatırım öngörülerini!
- ✓ Bölgesel firmaların işbirliğini artıracak bölgesel fuarlar ve bölgesel ticaret merkezleri(firma merkezlerinin bulunduğu)düşünülebilir.
- ✓ Her il için ayrı ayrı turizm, sanayi, tarım vb. Konularda master planları yapılmalı ve kapsamlı bölge planı hazırlanmalıdır.
- ✓ Bölge kalkınma için, her ilin kalkınma master planı hazırlanması. Envanter çalışmalarının ardından, her ilçe bazında kalkınma master planları ve bunu güncelle geçirmek için eylem planları hazırlanmalı. Planlar, 5-10-20 yıllık dönmeler halinde olabilir. Gerçekçi verilere dayanmalıdır. Master planları hazırlanmasında katılımcı yaklaşım olmalı, yöre halkı önemsenmelidir. Alınan göçler, sosyal problemler yaratacağı dikkate alınmalıdır.
- ✓ Çevre ve doğaya saygılı, kırsal kesim yaşayanlarının şehirleşmesinin de geri planda bırakılmayacağı, bölgenin çok renkli kimliğinin önemli vurgulardan biri olacağı sosyal politikalar. Ayrıca işçi haklarının da göz ardı edilmediği sanayi üretiminin çevreye saygı koşuluyla artırılması, tarımsal kalkınmanın göz ardı edilmemesi. Daha önceden bölgede yapılan; ancak halihazırda üretimi azalan ya da yok olan ürünlerin üretimine önem verilmesi.
- ✓ Bölgeler arası ortaklık
- ✓ Planlama alt yapı projelerin hayata en kısa zamanda geçirilmesi

KURUMSAL KAPASİTE ARTIRIMI ÖNERİLERİ

Bölgesel Gelişme Anketinin son bölümünde kalkınma ajanslarının etkili ve verimli çalışması başta olmak üzere yerelde kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ve kalkınma politikasının yönetişimi konusunda tespitlerini ve önerilerini yazmaları istenmiştir.

- ✓ Kalkınma ajansları "klasik teşviklenme" ile ilgilenmemeli, özellikle yurtdışındaki dışındaki yatırımcıların bölgeye yatırıma teşvik etmeli,
- ✓ Avrupada ki firma veya markaları bölge sanayici ve girişimcilerine kazandıracak araştırma, bilgilendirme, danışmanlık yapmalıdır,
- ✓ Kalkınma kurulu yönetiminde sivil toplum kuruluşlarından ve özel sektörlerden yönetici alınmalı
- ✓ Kalkınma kurulu yönetim kurulu başkanı valilerin dışından da olabilmeli,
- ✓ Ajanslar projeleri daha iyi duyurabilmeli
- ✓ Kalkınma ajansı bünyesinde tüm destek mekanizmalarının koordinasyonunun yapılması,
- ✓ Kalkınma kurulunun etkinliğinin arttırılması,
- ✓ Komisyonların etkinliğinin arttırılması,
- ✓ Kalkınma kurullarının daha tabana yayılarak geniş kitlelerin katılımı ile gerçekleştirilmesi, kurulun verimliliği artacaktır.
- ✓ Kalkınma kurulunun alt çalışma grupları olmalıdır ve fikir üretme konusunda alt çalışma gruplarının önerileri dikkate alınmalıdır,
- ✓ Kalkınma ajansının yönetim kurulu yapısının içine kalkınma kurulu üyeleri ve üniversitelerden akademisyenlerden beşer kişi katılmalı ve oy hakkı olmalı
- ✓ Kalkınma kurulu başkanı doğal yönetim kurulu üyesi olmalı doğal yönetim üyesi olmalı ve oy hakkı verilmeli
- ✓ Zorunlu olarak alt komisyonlar kurulmalı ve her ay düzenli toplanmalı ve belli projeler üzerinde somut çalışma yapmalı,
- ✓ Kalkınma ajansının kuruluş konusunun gözden geçirilmesi, kalkınma kurulunun nitelikli ve bölgenin kalkınmasında aktif katkı sağlayacak hale getirilmesi.
- ✓ Kalkınma kurulunun yetkilerinin arttırılması,
- ✓ Ajansların biraz daha sanayiye inerek, sanayiciyi ve ürettiği malları tanınması,
- ✓ Kalkınma ajanslarının teknik ve diğer elemanların meslekleri olmamasına rağmen verilen görevi yerine getirirken bir başkası için vereceği kararlarda daha deneyimli olması için eğitim gereklidir.
- ✓ Kalkınma ajansı bölgesindeki illerin koordinasyonunun sağlanması, kurumlar için gerekli olan insan kaynağının eğitilmesi, proje desteklerinin verilmesi,
- ✓ Yönetim toplantılarına kalkınma kurulu üyeleri gözlemci olarak katılabilir,
- ✓ Yönetim kuruluna yönelik kalkınma kurul üyeleri yazılı teklifler verebilmeli,
- ✓ Kalkınma kurulu üyeleri kendileri ilgili konularda yaygın araştırmaları derleyerek, yönetime danışmanlık yapmalı,
- ✓ Sorun ve ihtiyaçların yerinde tespit edilebilmesi için planlamanın merkezden değil genelde kalkınma ajansları tarafından yapılması daha uygun olmaktadır,

- ✓ Kalkınma kurulunun güçlenmesi, para akışının kontrolünü takip eden bağımsız uzmanlardan oluşturulması gerekir,
- ✓ Bölgesel kalkınmayı uygulayacak kişilerin bölgenin para akışını takip eden kişilerce olması, yatırımı, yatırımcıyı, kalkınmayı takip edeceği bir gerçektir.
- ✓ Öncelikli yapılan çalışmalar doğru ancak daha da verimli hale getirilmelidir, verilen destekler daha da iyileştirilmelidir.
- ✓ Özellikle sürece katılan üyelerin daha geniş bir bakış açısına sahip olmaları açısından TR'nin ve diğer bölgelerin (Ajas) de önceliklerinin görülebileceği bir web platformunun inşası
- ✓ Girişimci adaylarına ve hizmet/destek sunulacak işletmelere ulaşmak için diğer araçların yanı sıra yardımcı web platformlarının oluşturulması
- ✓ Sivil toplum kuruluşlarının örgütlenmeleri, fikir üretmeleri, baskı grubu haline dönüşmeleri desteklenmeli.
- ✓ Hesap verebilirliğin kurumsallaşması için destekler verilmeli
- ✓ Üniversitelerle politika belirlenmesi noktasında daha fazla iletişim kurulmalıdır. Aynı durum yerel yönetimler için de önerilebilir.
- ✓ Kalkınma ajanslarının çalışan sağlığının korunması ve verimliliği arttırmak için spor etkinliklerini ve özellikle deniz ve yelken sporunun desteklenmesi
- ✓ Ajanslar arası koordinasyonun artırılması, bölge planlarının komşu bölgelerle entegre edilmesi.

Paydaş anketinde de katılımcıların kalkınma ajanslarının etkili ve verimli çalışması başta olmak üzere yerelde kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ve kalkınma politikasının yönetimi konusunda tespitlerini ve önerilerini yazmaları istenmiştir. Paydaş anketinde belirtilen öneriler aşağıda listelenmektedir.

- ✓ Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de kalkınmanın anahtarı gerek en fazla sayıda istihdamı gerçekleştirmeleri, gerekse yeniliklere ivedilikle adaptasyon yeteneği ile Kobi'lerin elindedir. Bölgenin yapısı ve sanayileşme eğilimi değerlendirildiğinde Kobi'lerin altyapılarının iyileştirilmesine ve rekabet güçlerinin arttırılmasına ilişkin destek mekanizmalarının geliştirilmesi gerekmektedir. Verimliliğin ve kalitenin arttırılması, inovasyon ve ar-ge faaliyetlerine özendirilmesi, markalaşma, ticarileşme ve ihracat kapasitesinin geliştirilmesi ile eko-inovatif, enerji verimli üretim süreçlerine geçilmesi hususlarında teknolojik ve finansal katkılar hazırlanmalı, mevcut ya da daha önce uygulanan destek oranları arttırılmalıdır. Kalkınma ajansları, bölgelerindeki kamu kurumlarının zaruri ihtiyaçlarını karşılar alternatif finansal bir odaktan çıkıp, bölgedeki özel teşebbüslerin dertlerine derman olabilecek alternatif teknolojik ve finansal çözümler üretebilen odaklar halinde dönüşmelidir. Bir ka
- ✓ İşbirliği ağlarının yaygınlaştırılması
- ✓ Kişiyeye değil, projeye bakılarak kararlaştırılması. Onaylanan projelerin her zaman arkasında durması ve kontrol edilmesi.
- ✓ Kalkınma ajansları "yerel dpt" gibi organize edildiler. Tek durak ofis şeklindeki yatırım ajanslarına dönüştürülmesi gereklidir.
- ✓ Spor sektörünün ve genç girişimcilerin desteklenilmesi.
- ✓ Kurumunuzun hizmetleri daha etkin olarak duyurulabilir. varlığınıza haber vermeyen çok sayıda kobi olduğu kanaatindeyim
- ✓ Markanın sadece sanayici ve işverenlere dönük olduğu izlenimi yaratıldı.. Oysa lise çağlarından itibaren gençlerin markayı tanıması olanaklarını fark etmesi ve girişimciliğe yönelmesi için

marka kendini eğitim kurumlarında tanıtmalı.. Kocaelinde eğitim sektörüne yapılan yatırımlar yetersiz ve teşvik edici değil..dolayısıyla eğitime yatırım yapanlar için de destekler sağlanmalı ve devlet kurumlarının kalitesinin yükseltilmesi için marka olanakları sağlanmalı.

✓ Liberal politikaların benimsendiği günümüz dünyasında devletin rolü üretim olmamalı, üretim yapan özel sektörü teşvik ve destek vermek olmalıdır. Buna göre özellikle kobi destekleri artırılmalı,modernizasyon ve kapasite artırma yatırımları yanı sıra özellikle yeni teknolojilerin geliştirilmesi desteklenmelidir. Kalkınma ajansının destek mekanizmaları ve kuralları kobi'ler için biraz daha basitleştirilmeli ve bürokrasi azaltılmalıdır. Tübitak'ın destek mekanizmaları örnek alınarak destek süreçlerinde işletmelerden yoğun belge talebine son verilmelidir. Tübitak kurumunun kobi'lerin desteklere müraacatı ve uygulama süreçleri konusunda danışman kuruluşlar ile çalışma konusundaki olumlu yaklaşımı ve bütçe aktarımı örnek alınmalı. Bu sayede nitelikli projelerin hazırlanmasına imkan yaratılmalıdır.

✓ Eğitim noktasındaki projelere daha çok çağrı açabilmeli. Bölgeye daha çok katkısı bulunan firma veya kurumların aktif şekilde bölgede sektöre yön vermesi için hususi faaliyetler düzenlenmesi.

✓ Yatırım destek ofisleri aracılığıyla alınan il bazlı bilgilerin destek programlarına daha etkin angajmanının sağlanması.

✓ Üniversite ve kamu kuruluşları daha çok özel sektör ile iletişim dikey ve yatay bilgi alışverişinde bulunmaları fayda sağlayabilir diye inanıyorum.

✓ Kalkınma kurulu organının yetkilerinin genişletilmesi-yerel yönetim ve kalkınma ajanslarına daha fazla kaynak aktarılması

✓ Kalkınma ajanslarının görev ve işlevlerinin bölge aktörleri tarafından halen anlaşılmadığını düşünen biri olarak, bu konuda ikna edici, cezbedici ve farkındalığı sağlayacak etkinliklerin yapılmasında gerektiğinde profesyonellerden de destek alınmalı. Zira üyeleri tarafından anlaşılammış ajanslar kuruluş gayelerine ulaşmada içsel sayılabilecek sorunlar nedeniyle başarılı olmakta güçlük çekeceklerdir. Ajansların mali desteklerinin bir bölümünü de proje esaslı desteklemelere yönlendirmeleri bölge için düşünceleri olan kurum ve kişileri proje üretmeye daha çok sevk edecektir.

✓ Kaymakamlar ile ilişkilerin geliştirilmesi açısından örnek olay seminerleri yapılmalı toplantılar düzenlenmeli çünkü turk kamu yönetimi sistemi yöneticinin karakterine ve mızacına bağlıdır

✓ Girişimcilik seminer ve kurslarının yaygınlaşmasına destek vermek iş fikirleri olan müteşebbislerin önündeki bürokratik engelleri aşmalarına olanak sağlamakla olabileceğini düşünmekteyim.

✓ Kalkınma kurulu üyelerinin kendi aralarında bir lider etrafında toplanarak kendi illerinin yönetim kuruluna bilgi sunmaları temin edilmelidir. Bu toplantılara yönetim kurulu üyeleri de katılabilmelidir.

✓ Yukarıda bahsettiğimiz projemiz bölgeler arası çalışma yapılacağından kapasite geliştirme ve büyütme amaçlamaktadır.

✓ Bürokrasinin azaltılması ve esnek yapı oluşturulması, iletişim ve bilgi teknolojilerinden azami ölçüde faydalanılması, stratejik planlama performans yönetimi toplam kalite yönetimi gibi tekniklerin uygulamaya çalışılması, hizmet sunumunda kalitenin esas alınmasında standart geliştirilmesi, kurumsal etkinliği artırmak için bağımsız birimler oluşturulması, karar verme mekanizmasının yerel düzeye çekilmesi konusunda gerekli tedbirlerin alınması.

✓ 1. Esnek ve hızlı çalışan personel önemli bir avantaj. 2. Yatırımların bölgemize yönlendirilmesi için personele daha fazla enstrüman ve daha fazla imkan verilmesi gerekir. 3. Projelerin değerlendirilmesi ve satınalma süreçleri daha kısa olabilir. 4. Bolu'daki personelin diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla ve kosgeb'le ilişkileri iyi seviyede. Bunun önemli bir fırsat olduğu değerlendirilmeli.

- ✓ Başvuruların daha sade ve anlaşılır olması sade bir vatandaşın başvuru yapabilmesi sağlanmalıdır.
- ✓ Tüm daire amirleri bilgi ve becerilerini en üst seviyede tutmalı ve bunu işlerindeki plan ve programlarına uygun şekilde değerlendirmelidir.
- ✓ Mevcut kamu/özel sektör yöneticileri ve sivil toplum liderlerinin birbirleri ile iletişimlerinin analiz edilmesi/arttırılması için akademik ve bilimsel destek alınması kapasite arttırımı için atılacak önemli adımlardan biridir.
- ✓ Hibe ve desteklerin tabana yayılarak desteklerden yararlanan girişimcileri ticari faaliyetlerini birbirleri üzerinden yapmaları teşvik edilebilirse karşılıklı güçlenebilirler diye düşünüyorum.
- ✓ Katılımcı yaklaşım ile kararlar alınmalıdır. Herhangi bir kalkınma planı , uygulamaya geçirilken, ilk önce, küçük bölgelerde pilot alanlar seçilmeli ve yöre halkına gösterilmelidir. Tarımsal kalkınma konusunda, doğal gen kaynaklarının kaybolmamasına önem verilmelidir. Kırsal alanlarda, tarım ve hayvancılıkta devlet desteği kaybolmamalıdır.
- ✓ Kurum ve kuruluşların yanında kırsalda yaşayanların da aktif katılımcı olabileceği projelerin artması.
- ✓ Yetki arttırılmalı
- ✓ İş birliği kordinasyon güçlü kaynak sağlanması önceliklerin belirlenerek hayata geçirilmesi

EKLER

EK 1. ÇALIŞMA TOPLANTISI KATILIMCI LİSTESİ

	KURUM	kişi	UNVAN
1	Kocaeli İl Planlama ve Koord. Müdürlüğü	Belgin Keleş	Planlama Uzman Yrd.
2	Kocaeli İl Özel İdaresi	Murat USTAOĞLU	Daire Başkanı
3	Düzce Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü	Özcan BUDAK	Müdür
4	Düzce İl Özel İdaresi	Selim METİN	Genel Sekreter Yrd.
5	Cumayeri Belediye Başkanlığı	Şerif Ali KARANFİL	Müfettiş
6	Bolu İl Özel İdaresi	Yüksel KARABULUT	Genel Sekreter Yrd.
7	Düzce İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü	Zülfü KAYA	Müdür
8	Sakarya Belediyesi	Türker VARLAR	Daire Başkanı
9	Bolu Organize Sanayi Bölgesi	Nevzat DEMİRBAŞ	Muhasebe Memuru
10	Kocaeli Sanayi Odası	Mehmet Barış TURABI	Genel Sekreter
11	Kocaeli Ticaret Odası	Ömer DİLER	Ekonomik Araştırma ve Belge Servisi Memuru
12	Yalova AB Politikaları Enstitüsü Derneği	Ahmet EJDER	Proje Asistanı
13	Kocaeli Mahalle Afet Gönüllüleri Derneği	Bahri SOYYİĞİT	Yönetim Kurulu Başkanı
14	İzmit Yelken Kulübü Spor Derneği	Dr. R. Turgay ASLAN	Kulüp Başkanı
15	MÜSİAD Sakarya Şubesi	Halit İNCİ	Şube Başkanı
16	Kocaeli Aktif Sanayici ve İşadamları Derneği	Yusuf ARABACI	Genel Sekreter
17	Sakarya Girişimci ve Sanayici İşadamları Derneği	İbrahim BOZKURT	Genel Sekreter
18	Kocaeli Aktif Sanayici ve İşadamları Derneği	Baki KARAMAN	Yönetim Kurulu Başkanı
19	Sakarya Organize Sanayi Bölgesi Sanayicileri Derneği	İsmet ÇALIŞKAN	Yönetim Kurulu Başkanı
20	Sakarya Girişimci ve Sanayici İşadamları Derneği	Çetin ÇINAR	Yönetim Kurulu Başkan Yrd.
21	Yalova Gemi Sanayicileri Derneği	Behram KAVLAK	Dernek Başkanı
22	Yalova Üniversitesi	Doç. Dr. Mustafa KURT	Öğretim Üyesi
23	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Doç. Dr. Elif YÜCETÜRK	Öğretim Görevlisi
24	Kocaeli Üniversitesi	Prof. Dr. Ali DEMİRCİ	Rektör Yardımcısı
25	Sakarya Üniversitesi	Prof. Dr. Fatih ÜSTEL	Rektör Yardımcısı
26	Düzce Üniversitesi	Prof. Dr. Funda Sivrikaya ŞERİFOĞLU	Rektör
27	Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü	Prof. Dr. Halit YANIKKAYA	Öğretim Üyesi
28	Kalkınma Kurulu	Halit UÇAR	Başkan

EK 2. TEMATİK ALAN BELİRLEME ANKETİ

T.C. DOĞU MARMARA KALKINMA AJANSI
DOĞU MARMARA BÖLGESİ ONUNCU KALKINMA PLANI ÇALIŞMA TOPLANTISI

ONUNCU KALKINMA PLANI HAZIRLIKLARI DOĞU MARMARA BÖLGESİ ÇALIŞMA TOPLANTISI TEMATİK ALAN BELİRLEME ANKETİ

27 Eylül 2012

Tematik Alan Belirleme Anketi'nde katılımcıların Türkiye'nin ve Doğu Marmara Bölgesi'nin (Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu ve Yalova) kalkınması için öncelikli olduğunu düşündüğü temaları belirlemesi beklenmektedir. Aşağıda Kalkınma Bakanlığı tarafından örnek olarak belirlenen 19 tematik alan listelenmektedir. Lütfen bu alanlardan veya ilave olarak belirteceğiniz temalardan, Türkiye'nin ve Bölgenin kalkınmasında öncelikli gördüğünüz *en fazla 3 alanı* seçiniz.

TEMATİK ALANLAR	TÜRKİYE	BÖLGE
1. Yönetişim ve sosyal sermaye	☐	☐
2. Beşeri kaynaklar, üniversiteler, mesleki eğitim	☐	☐
3. Sağlık	☐	☐
4. Sosyal politika: kadın, gençlik, yaşlılar, dezavantajlı gruplar, yoksulluk	☐	☐
5. Bilgi toplumu	☐	☐
6. Girişimcilik	☐	☐
7. AR-GE ve yenilikçilik	☐	☐
8. Sanayi politikası	☐	☐
9. Turizm	☐	☐
10. Tarım	☐	☐
11. Kırsal kalkınma	☐	☐
12. Enerji	☐	☐
13. Mekânsal yapının etkinleştirilmesi	☐	☐
14. Kentsel politika ve doğal afetler	☐	☐
15. Altyapı	☐	☐
16. Ulaştırma ve lojistik	☐	☐
17. Çevre politikaları ve yeşil büyüme	☐	☐
18. Dış ticaret yapısının dönüşümü ve ihracat	☐	☐
19. Makroekonomi politikaları ve istikrar	☐	☐
20. İlaveten değerlendirilen tematik alanlar (lütfen belirtiniz):	☐	☐

EK 3. BÖLGESEL GELİŞME ANKETİ

T.C. DOĞU MARMARA KALKINMA AJANSI
DOĞU MARMARA BÖLGESİ ONUNCU KALKINMA PLANI ÇALIŞMA TOPLANTISI

ONUNCU KALKINMA PLANI HAZIRLIKLARI
DOĞU MARMARA BÖLGESİ ÇALIŞMA TOPLANTISI
ULUSAL ÖNCELİK VE STRATEJİLERİN BELİRLENMESİ OTURUMU

BÖLGESEL GELİŞME ANKETİ

27 Eylül 2012

"Bölgesel Gelişme Anketi"nde katılımcıların Doğu Marmara Bölgesi'nin kalkınması için belirtilen hususlarda görüşlerini aktarması beklenmektedir. Aşağıda Kalkınma Bakanlığı tarafından tanımlanan sorular yer almaktadır. Lütfen görüşlerinizi detaylı olarak yazınız.

1. SEKTÖR, KÜME, ÜRÜN/HİZMET

Doğu Marmara Bölgesi'nin rekabet gücünün artırılmasında, istihdamın büyümesinde, gelirin adil paylaşılmasında çevrenin korunmasında ve daha çevreci bir ekonominin geliştirilmesinde etkili olacağını öngördüğünüz 5 "sektör", "küme", "ürün/hizmet" veya "ürün/hizmet grubu"nu belirleyiniz:

Sektör, küme, ürün/hizmet başlıkları	√
1. Bilişim	☐
2. Ulaşım Araçları ve Yan Sanayi	☐
3. Kimya ve Petro-kimya Sanayi	☐
4. Makine Sanayi	☐
5. Gıda Sanayi ve Kanatlı Et Sektörü	☐
6. Orman Ürünleri Sanayi	☐
7. Süs Bitkiciliği	☐
8. Diğer Sanayi Sektörleri/Kümelere (lütfen belirtiniz)	☐
9. Ulaşım ve Lojistik	☐
10. Turizm	☐
11. Tarım	☐
12. Kırsal kalkınma	☐
13. Enerji	☐
14. Afet Tedbir Hizmetleri	☐
15. Ulaşım ve Altyapı	☐
16. Lojistik Sektörü	☐
17. Çevre	☐
18. Sağlık	☐
19. İlaveten değerlendirilen tematik alanlar (lütfen belirtiniz):	☐

2. İŞBİRLİKLERİ

Türkiye'nin ve Doğu Marmara Bölgesi'nin gelişmesi açısından komşu bölgelerle ve komşu olmamakla birlikte ülke içindeki diğer bölgelerle hangi alanlarda, ne tip işbirlikleri geliştirilebilir? Lütfen kısaca açıklayınız:

	Hangi Bölge?	Hangi Alan? (Tematik alan veya proje konuları)	Ne Tür Bir İşbirliği? (Ortak yatırım, kapasite geliştirme, karşılıklı veya birlikte tanıtım vb.)
ÖRNEK	Bursa Bölgesi	Otomotiv Sektörü	Ortak Üretim İşbirliği
1			
2			
3			

3. MEKANSAL GELİŞME VE MEKANSAL PLANLAMA

Doğu Marmara Bölgesi'nin kalkınmasını hızlandıracak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarının azaltılmasına katkıda bulunacak mekansal gelişme ve mekansal planlama (bölge kimliğini etkileyecek büyük ölçekli mekansal yatırımlar ve kararlar gibi) konularındaki önerilerinizi kısaca belirtiniz:

4. KURUMSAL KAPASİTENİN GELİŞTİRİLMESİ VE KALKINMA POLİTİKASININ YÖNETİŞİMİ

Kalkınma Ajanslarının etkili ve verimli çalışması başta olmak üzere yerelde kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ve kalkınma politikasının yönetişimi konusunda tespit ve önerilerinizi belirtiniz:

EK 4. PROGRAM DEĞERLENDİRME ANKETİ

		T.C. DOĞU MARMARA KALKINMA AJANSI		 / / 201...	
		PROGRAM DEĞERLENDİRME FORMU				
Program Bilgileri						
Programın Adı						
Programın Türü	☐ Eğitim	☐ Çalıştay	☐ Kongre/Seminer	☐ Toplantı		
Düzenlendiği Yer						
Katılımcı Bilgileri						
Katılımcı Adı			Mesleği			
Kurumu			Eğitim Durumu		Yaşı	
Adres						
İlçe / İl			Telefon			
E-posta	@					
İçerik ve Süreç						
		Kedirille Katilyorum	Katilyorum	Kırsısım	Katilyorum	Kedirille Katilyorum
1. Program içeriği konuya uygundu.		☐	☐	☐	☐	☐
2. Program önceden belirlenen içeriğe uygun olarak gerçekteştirildi.		☐	☐	☐	☐	☐
3. Eğitici/moderatör konusuna hakimdi.		☐	☐	☐	☐	☐
4. Eğitim/moderasyon yöntemini beğendim.		☐	☐	☐	☐	☐
5. Program çıktılarının uygulanabilir olduğunu düşünüyorum.		☐	☐	☐	☐	☐
6. Program sonuçlarının uygulamaya geçirilebilmesi/çalışmalarınıza yansımaları için yapacağınız çalışmalar nelerdir?						
7. Program genel olarak beklentilerinizi karşıladı mı?		☐	☐	☐	☐	☐
8. Dağıtılan dökümanlar açıklayıcı ve nitelikli miydi?		☐	☐	☐	☐	☐
Mekan ve Süre						
8. Programın düzenlendiği fiziksel mekanın uygunluğu nasıldı?		☐	☐	☐	☐	☐
9. Program süresi yeterli miydi?		☐	☐	☐	☐	☐
10. Programın düzenlendiği gün(ler) uygun muydu?		☐	☐	☐	☐	☐
11. Katılımcı sayısı program için uygun muydu?		☐	☐	☐	☐	☐
Katılım Detayları						
12. Programdan nasıl haberdar oldunuz?						
☐ Davet	☐ İnternet	☐ Basın	☐ Tavsiye	☐ Görev	☐ Broşür/Afiş	☐ Diğer _____
Görüş ve Öneriler						
13. Programın devamı olarak gerçekteştirilmesinde yarar göreceğiniz etkinlik ne olabilir?						
14. Program hakkındaki görüş ve önerileriniz nelerdir?						
FORM NO: F.1.3.2 FORM YAYIN/REVİZYON TARİHİ: 30.06.2011 FORM REVİZYON NEDENİ: YENİ						
						 EFQM Excellence Foundation

EK 5. PAYDAŞ ANKETİ

Empty box for the stakeholder survey content.

14. Kentsel politika ve doğal afetler	☐	☐
15. Altyapı	☐	☐
16. Ulaştırma ve lojistik	☐	☐
17. Çevre politikaları ve yeşil büyüme	☐	☐
18. Dış ticaret yapısının dönüşümü ve ihracat	☐	☐
19. Makroekonomi politikaları ve istikrar	☐	☐
20. İlaveten değerlendirilen tematik alanlar	☐	☐

SEKTÖR, KÜME, ÜRÜN/HİZMET

Doğu Marmara Bölgesi'nin rekabet gücünün artırılmasında, istihdamın büyümesinde, gelirin adil paylaşılmasında çevrenin korunmasında ve daha çevreci bir ekonominin geliştirilmesinde etkili olacağını öngördüğünüz 5 "sektör", "küme", "ürün/hizmet" veya "ürün/hizmet grubu"nu belirleyiniz.

- 1. Bilişim
- 2. Ulaşım Araçları ve Yan Sanayi
- 3. Kimya ve Petro-kimya Sanayi
- 4. Makine Sanayi
- 5. Gıda Sanayi ve Kanatlı Et Sektörü
- 6. Orman Ürünleri Sanayi
- 7. Süs Bitkiciliği
- 8. Diğer Sanayi Sektörleri/Kümeler
- 9. Ulaşım
- 10. Turizm
- 11. Tarım
- 12. Kırsal kalkınma
- 13. Enerji
- 14. Afet Tedbir Hizmetleri
- 15. Ulaşım ve Altyapı
- 16. Lojistik Sektörü
- 17. Çevre
- 18. Sağlık
- 19. İlaveten değerlendirilen tematik alanlar

İŞBİRLİKLERİ

Türkiye'nin ve Doğu Marmara Bölgesi'nin gelişmesi açısından komşu bölgelerle ve komşu olmamakla birlikte ülke içindeki diğer bölgelerle hangi alanlarda, ne tip işbirlikleri geliştirilebilir? Lütfen kısaca açıklayınız. (Örnek: "Bursa Bölgesi" ile "Otomotiv Sektörü"nde "Ortak Üretim İşbirliği")

	Hangi Bölge?	Hangi Alan? (Tematik alan veya proje konuları)	Ne Tür Bir İşbirliği? (Ortak yatırım, kapasite geliştirme, karşılıklı veya birlikte tanıtım vb.)
1.			
2.			
3.			

MEKANSAL GELİŞME VE MEKANSAL PLANLAMA

Doğu Marmara Bölgesi'nin kalkınmasını hızlandıracak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarının azaltılmasına katkıda bulunacak mekansal gelişme ve mekansal planlama (bölge kimliğini etkileyecek büyük ölçekli mekansal yatırımlar ve kararlar gibi) konularındaki önerilerinizi kısaca belirtiniz:

KURUMSAL KAPASİTENİN GELİŞTİRİLMESİ VE KALKINMA POLİTİKASININ YÖNETİŞİMİ

Kalkınma Ajanslarının etkili ve verimli çalışması başta olmak üzere yerelde kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ve kalkınma politikasının yönetişimi konusunda tespit ve önerilerinizi belirtiniz:

Kaydet